

OPLEIDING DUURZAME GEBOUWEN

OPGEDANE ERVARINGEN UIT

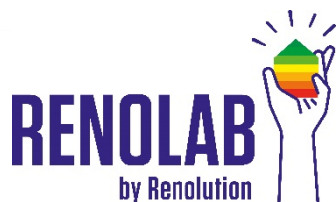
RENOLAB.B-PROJECTEN

LENTE 2026

REGENWATERBEHEER IN RENOLAB.B-PROJECTEN

Workshop GRWB – Casestudy's

Pierre WILLEM

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

- ▶ **Beschrijving van het perceel**
 - ▶ Ambities en doelstellingen
 - ▶ Dimensionering

CASESTUDY'S

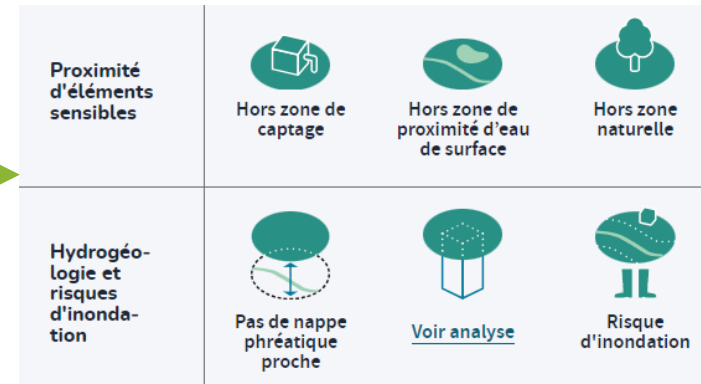
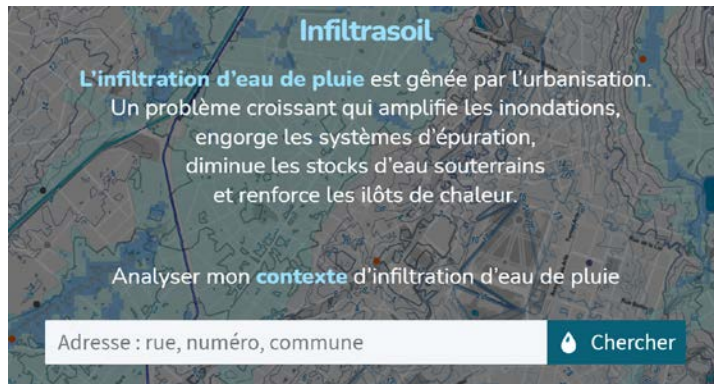
GEREALISEERDE VOORBEELDEN

3 BESCHRIJVING VAN HET PERCEEL

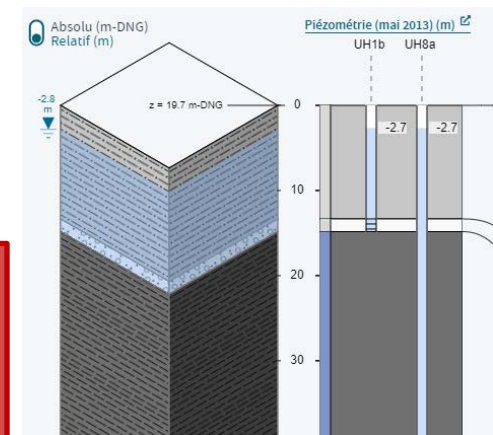
Hydrogeologische context

- Informatie op [InfiltraSoil](#)

- Wettelijke bepalingen (MV, SV, Bodeminventaris)
- Nabijheid van gevoelige elementen
- Hydrogeologie: grondwaterspiegel, geologie, overstromingsvaar
- Virtuele boring via [Brugeotool](#)
- Beschikbare premies

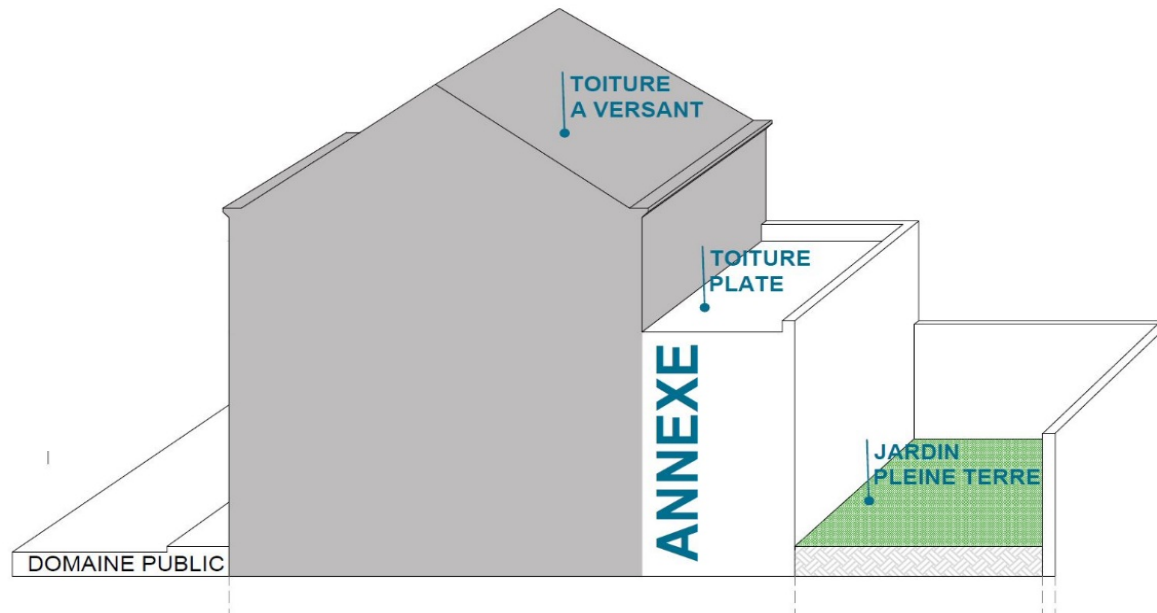
!!!De informatie wordt louter als richtlijn verstrekt!!!
Er kan bijv. een theoretische doorlatendheid berekend worden,
maar deze moet door infiltratietests op het terrein bevestigd worden

4 BESCHRIJVING VAN HET PERCEEL

Stedenbouwkundige context: identificatie van de oppervlakten

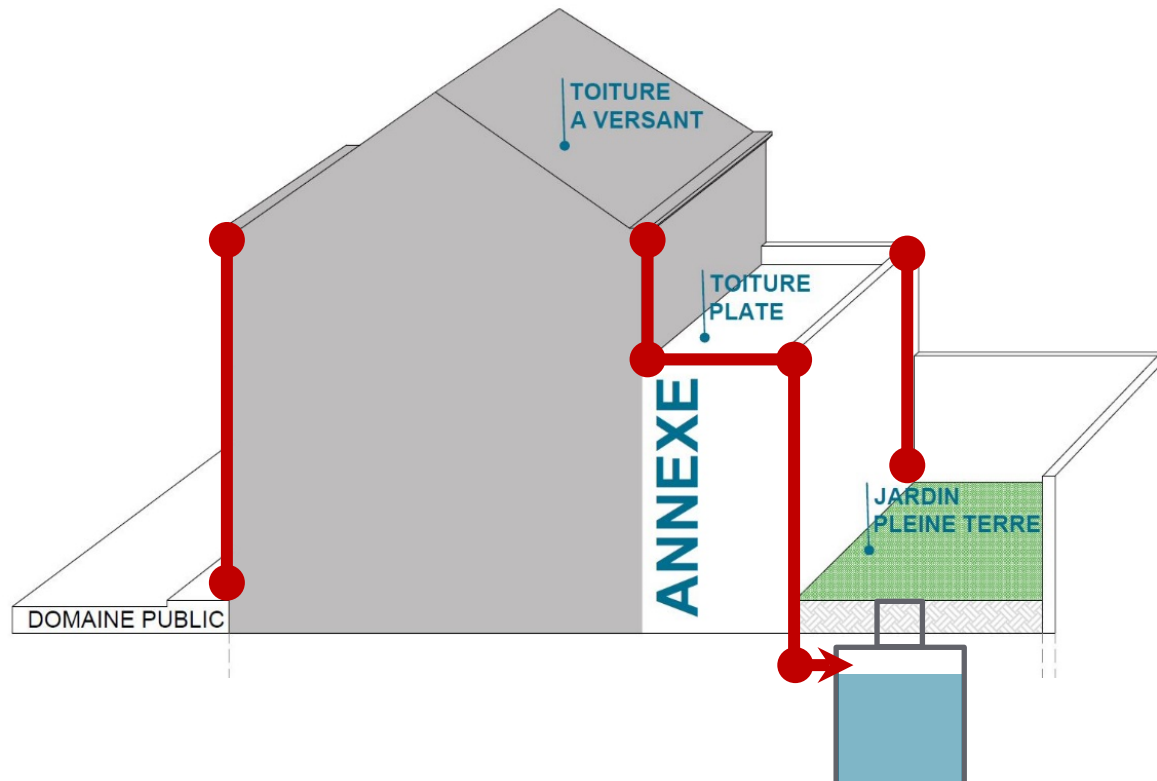
- ▶ Hellend dak
 - vergroend
 - niet-vergroend
- ▶ Plat dak
 - vergroend
 - niet-vergroend
- ▶ Gemineraliseerde bodemoppervlakte (ondoorlatend of doorlatend)
- ▶ Oppervlakte op volle grond

5 BESCHRIJVING VAN HET PERCEEL

Stedenbouwkundige context: identificatie van het bestaande netwerk

- Positie van regenwaterpijpen,
- Aanwezigheid van hergebruiktank,
- Diepte van leidingen,
- Aansluiting op de riolering,
- ...

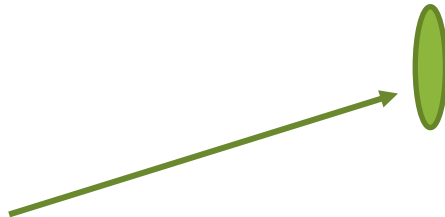
Stedenbouwkundige context: analyse van de topographie

- ▶ Algemene helling van het terrein
- ▶ Lage punten

Laagste
punt van het
project

Inzinking /
terras in helling

Source/bron : ecorce

7 BESCHRIJVING VAN HET PERCEEL

Stedenbouwkundige context: opmeting van de aanwezigheid van bomen

- Er dient in acht genomen dat er binnen de projectie van de boomkruin geen ingrijpende interventies mogen worden uitgevoerd

Source/bron : ecorce

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

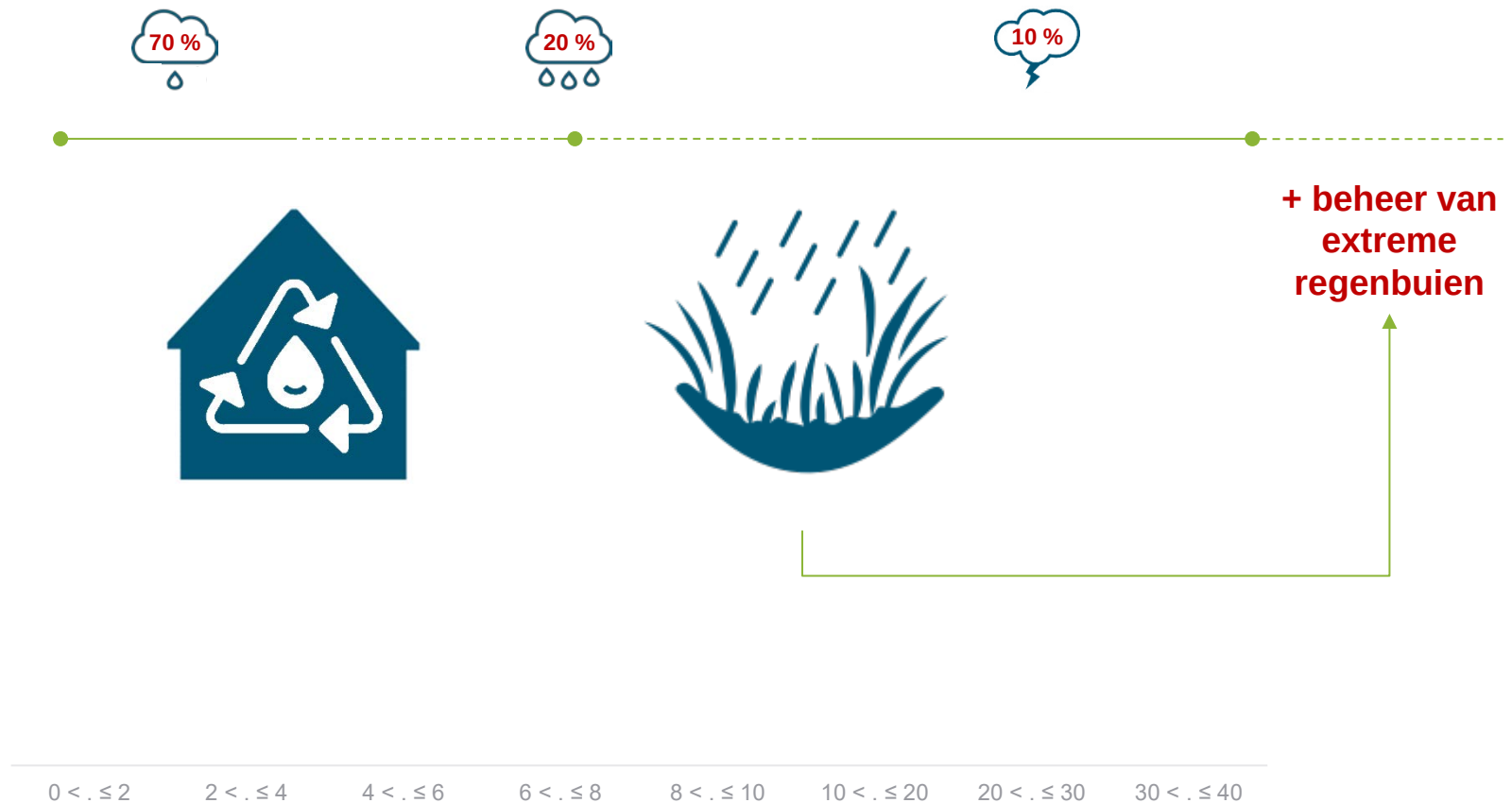
- ▶ Beschrijving van het perceel
- ▶ **Ambities en doelstellingen**
- ▶ Dimensionering

CASESTUDY'S

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

Het beheer is afhankelijk van het type regenbui

Regelgeving milieuvergunning (MV)

- ▶ Nieuwbouw
- ▶ Afbraak-wederopbouw
- ▶ Uitbreiding met grondinneming > 20 m²

Hergebruik van regenwater
+
“Nullozing” voor een TT100

- ▶ Dakrenovatie met aanpassing van het water

Hergebruik van regenwater

- ▶ Buiteninrichting met ondoorlatende oppervlakte > 20 m²

“Nullozing” voor een TT100

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

- Beschrijving van het perceel
- Ambities en doelstellingen
- **Dimensionering**

CASESTUDY'S

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

Hergebruik

► Hergebruikcalculator

Hergebruik van regenwater

Vul de groene vakjes in. Klik [hier](#) voor meer uitleg

A. Gegevens

Voer hieronder de bestemmingen in van het betrokken gebouw, in volgorde van de prioriteit van de bestemming waarop u het regenwater wenst aan te sluiten.

Bestemming 1	Woning
Bestemming 2	Geen tweede bestemming

Voer hieronder de dakoppervlakken in horizontale projectie in.

Niet-groendaken	100 m ²
Groendaken met een substraat < 10 cm	20 m ²
Groendaken met een substraat ≥ 10 cm	

B. Schatting van het gebruik

Voer hieronder het totale aantal toiletten van uw project in.

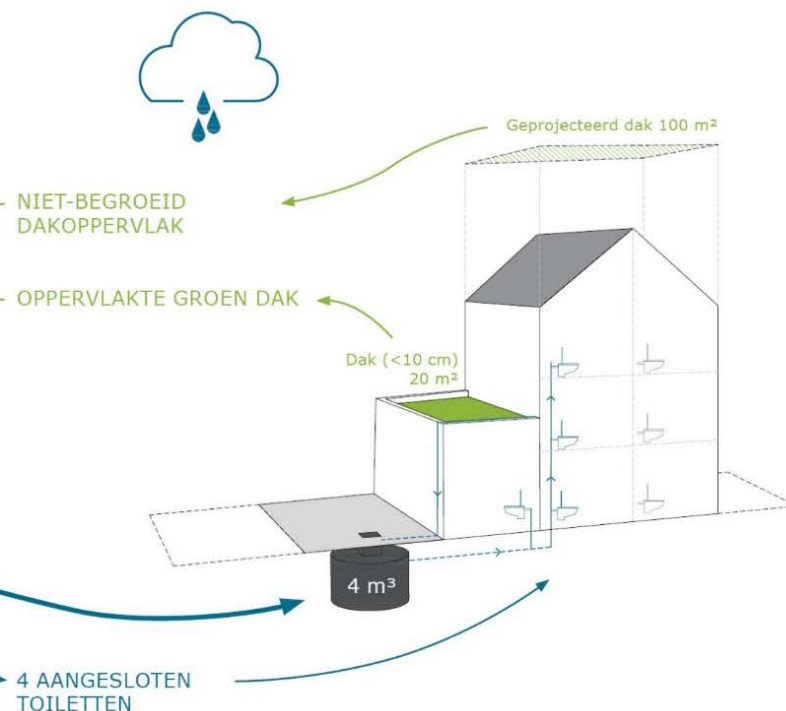
Totaal aantal toiletten bestemming 1	7 Toilet
Totaal aantal toiletten bestemming 2	0 Toilet
Gemiddeld beschikbaar regenwatervolume	180 l/dag
Standaard dagelijks gebruik bestemming 1	50 l/dag toilet
Standaard dagelijks gebruik bestemming 2	- l/dag toilet

C. Resultaten

Volume van de tank	4 m ³
Aantal aan te sluiten toiletten voor bestemming 1	4 Toilet
Aantal aan te sluiten toiletten voor bestemming 2	

Er moet ook minstens 1 buitenkraan worden aangesloten op de tank

De aangesloten gebruikswijzen zijn voldoende.

Hergebruik

► Volume

- Wettelijk minimum: 33 l/m² (indien niet-vergroend of substraat < 10 cm)
- Optimaal:

Niet-vergroend dak: 50 l/m²
Extensief groendak: 33 l/m²
Semi-intensief groendak: 0 l/m²

► Toevoer

Niet-vergroend dak: 2 l/dag.m²
Extensief groendak: 1,5 l/dag.m²
Semi-intensief groendak: 0 l/dag.m²

► Behoeften

- Wc's: 25 l/dag.persoon – vaak 2 personen/wc voor woningen

GRWB

► Perceelcalculator

Façade avant et jardinet

A. Surfaces

Encodez ci-dessous les surfaces de la zone considérée.

Surfaces de pleine terre	25 m ²
Surfaces de ruissellement	50 m ²
Total de la zone considérée	75 m ²

B. Calcul du débit d'infiltration

Encodez ci-dessous les surfaces d'infiltration de la zone considérée.

Surfaces des aménagements d'infiltration	7 m ²
--	------------------

Les surfaces d'infiltration suffisent à peine à faire face aux surfaces de ruissellement. Augmenter les surfaces d'infiltration permettrait d'améliorer le projet. Cela réduirait les volumes à gérer et les temps de vidange des aménagements.

Encodez ci-dessous la perméabilité du sol. La perméabilité doit idéalement être mesurée in situ.

Perméabilité	15 mm/h
Débit d'infiltration	0,03 l/s

C. Calcul du volume tampon

Volume tampon	3 m ³
Hauteur d'eau correspondante sur la surface d'infiltration	38 cm
Temps de vidange	26 h

SURFACE
PLEINE-TERRESURFACE DE
RUISSELLEMENTSURFACE
D'INFILTRATIONVOLUME TAMPON 3m³Jardin 25 m²Toiture 50 m²Aménagement d'infiltration
prévu 7 m²

38 cm

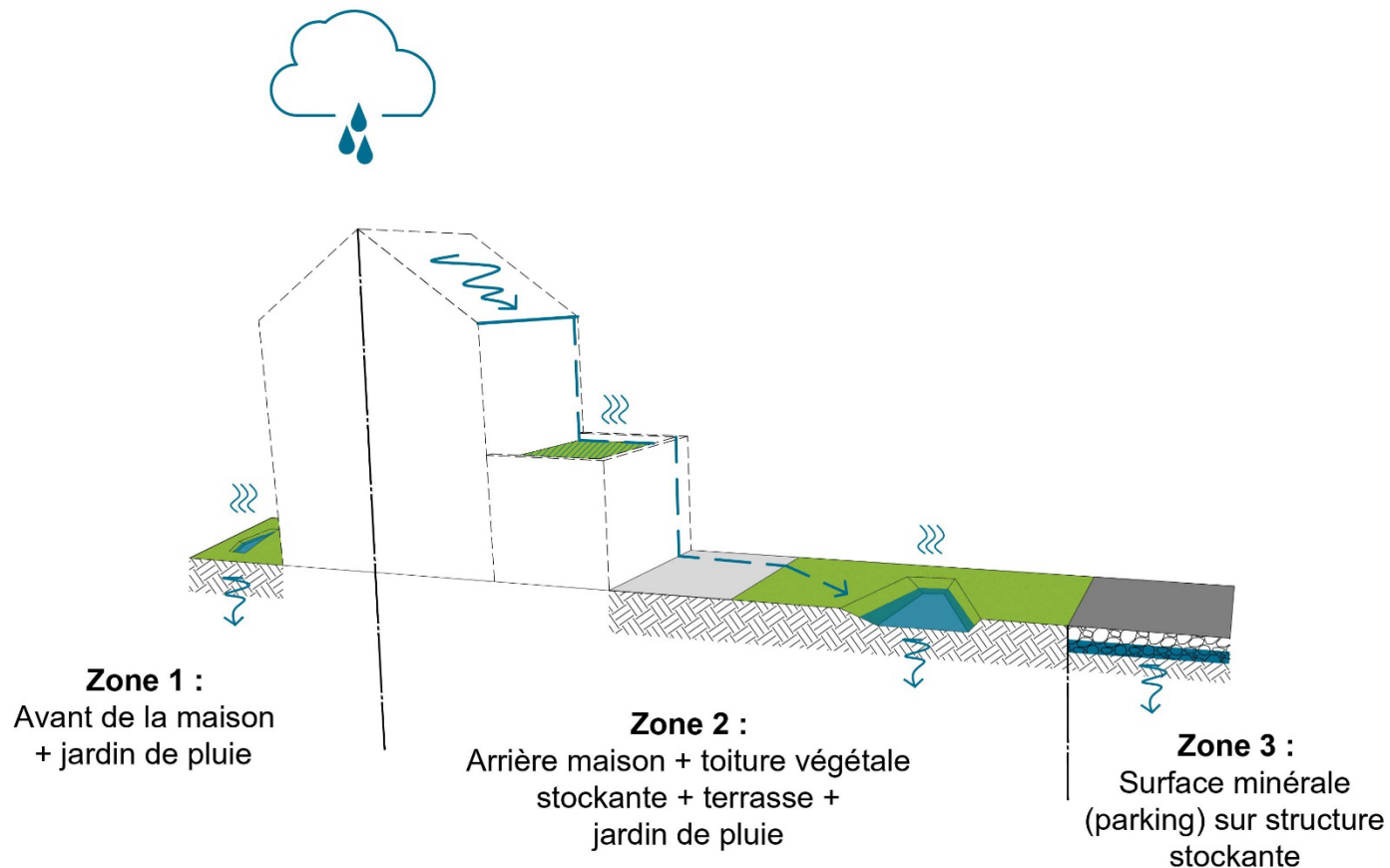

GRWB

► Perceelcalculator

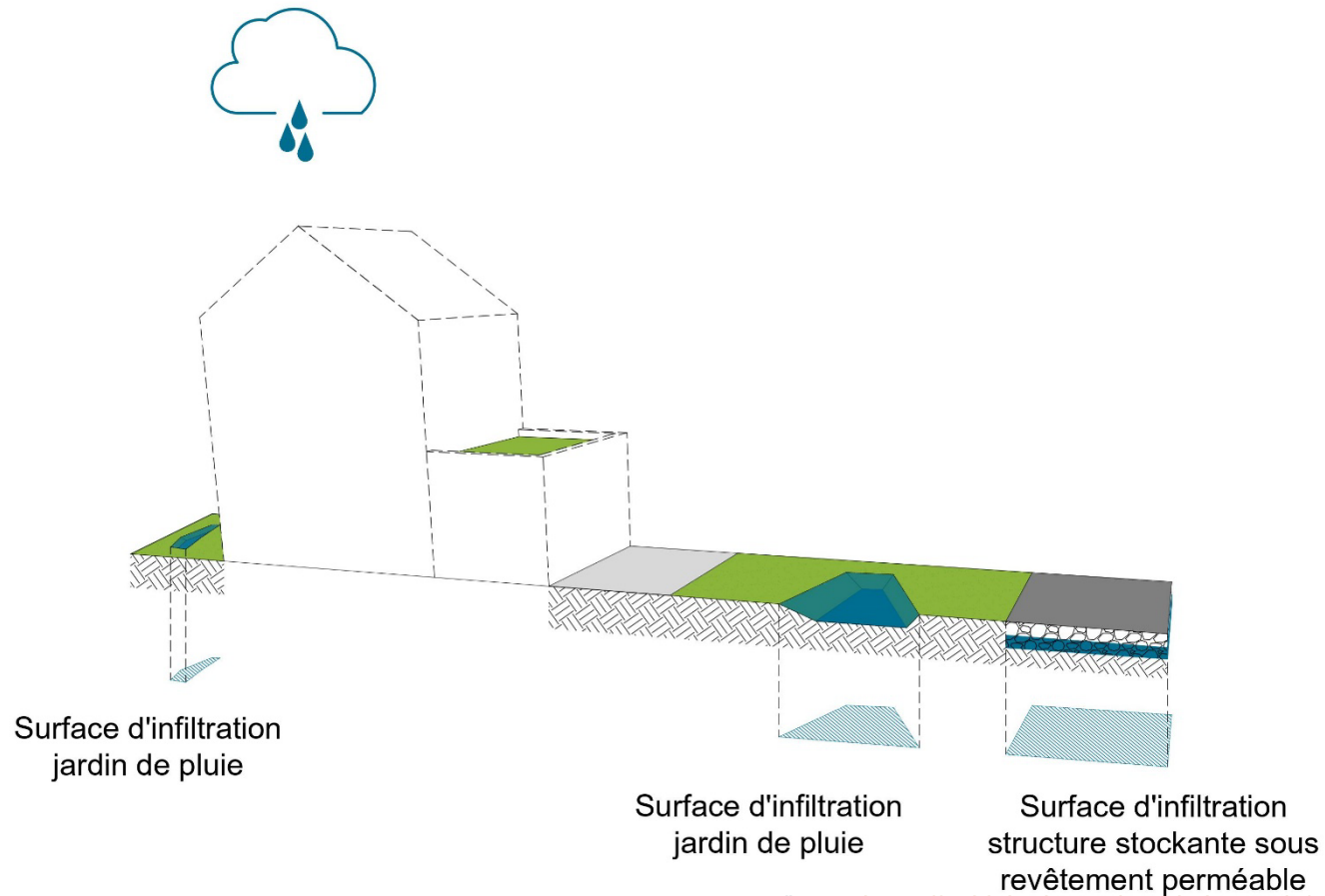
- Indeling in zones!

Source/bron : <https://guidebatimentdurable.brussels/>

GRWB► Perceelcalculator

- Doorlatende oppervlakte $\neq$ infiltratieoppervlakte

GRWB

- Perceelcalculator
- Iteratief proces

Voorstel van een voor GRWB
bestemde oppervlakte

Te beheren volume

Inachtneming van
de

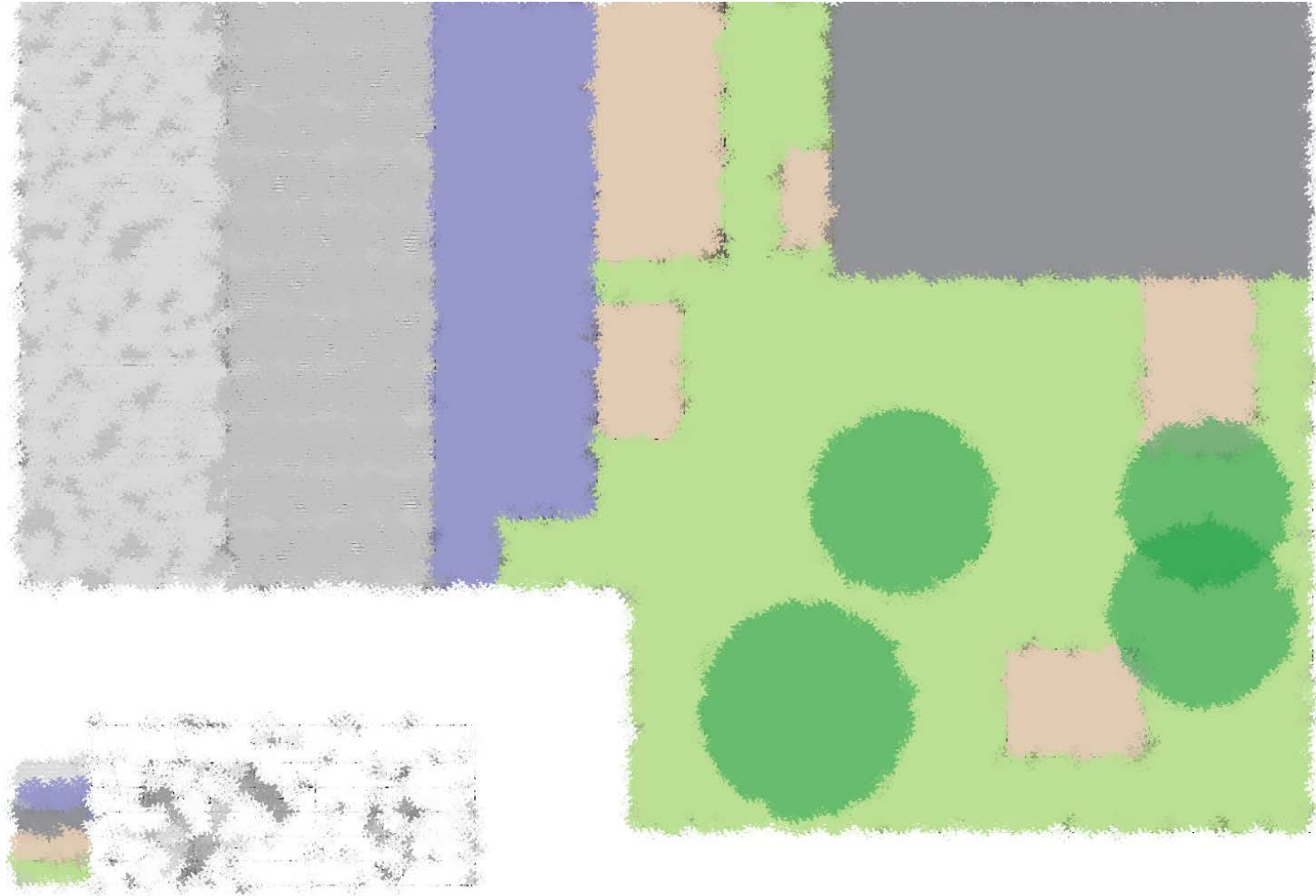
6 GRWB-criteria?

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding O_a/O_{inf}
4. Nullozing
5. Ledigingstijd
6. Voorkeur voor beplante zones

Integratie in inrichtingen
en diepte van de
voorziening

Bestaande toestand

Context

- ▶ Vergunning(en)
- ▶ ...

Ambities

- ▶ Streven naar nullozing
- ▶ ...

Beperkingen

- ▶ Bomen
- ▶ Overstromingen
- ▶ Buurt
- ▶ ...

Hergebruik van regenwater

- ▶ Volume
- ▶ Toevoer
- ▶ Behoeften (wc's)

- ▶ Conclusies

Beoordeel op basis van de cartografische tool **Infiltrasoil** van Leefmilieu Brussel de kenmerken van de site:

<https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home>

Adres: Parmastraat 25, Sint-Gillis

Kenmerk	Waarde	Geschikt voor infiltratie?
<i>Grondwaterdiepte</i>		
<i>Geologie</i>		
<i>Bodemtoestand</i>		
<i>Overstromingsgevaar</i>		
Bezetting van de grond		
<i>Oppervlakte op volle grond</i>		
<i>Actieve oppervlakte</i>		
<i>Verhouding</i>		

ZONDER de tool “Perceelcalculator”

Bereken in een eerste benadering welk volume wordt gegenereerd door een regen met een terugkeertijd van honderd jaar van 4 uur op de volledige site.

Te beheren volume

m^3

Raam in een eerste benadering welke waterlaag moet worden beheerd, uitgedrukt in cm water/ m^2 infiltratieoppervlakte.

*Te beheren
waterlaag*

cm water/ m^2

Becommentarieer de verkregen waarde

MET de tool “Perceelcalculator”

Bereken, **uitgaande van** de doorlaatbaarheid van de site en alle oppervlakten op volle grond als infiltratieoppervlakte, met behulp van de tool (neerslagmethode) **welk buffervolume moet worden voorzien**

<i>Te beheren volume</i>		m ³
<i>Ledigingstijd</i>		uur
<i>Duur van de problematische neerslag</i>		uur
<i>Overeenkomstig waterpeil:</i>		cm

Wat kan u concluderen uit de verkregen resultaten?

Welke oplossingen kunnen worden voorgesteld om het regenwater in zone 1 te beheren?

<i>Voorstellen</i>	Voordelen	Nadelen / aandachtspunten

Scenario 1

Bereken de diepte van de regentuinen volgens beide methodes: a) volumemethode en b) neerslagmethode

Methode	a) volumemethode	b) neerslagmethode
<i>Actieve oppervlakte [m²]</i>		
<i>Infiltratieoppervlakte [m²]</i>		
<i>Te beheren volume [m³]</i>		
<i>Ledigingstijd [u]</i>		
<i>Duur van de problematische neerslag [u]</i>		
<i>Diepte van de regentuinen [cm]</i>		

Becommentarieer de verkregen diepte van de regentuinen

-> VOORBEELD NR. 4

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

CASESTUDY'S

- ▶ **Casestudy 1: Klein appartementsgebouw**
- ▶ Casestudy 2: Uitbreiding van een eengezinswoning
- ▶ Casestudy 3: Woning met beperkte groene ruimte
- ▶ Casestudy 4: Perceel met groene ruimte voorzien van bomen
- ▶ Casestudy 5: Perceel met meerdere beperkingen
- ▶ Casestudy 6: Gerenoveerde woning met uitbreiding

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

28 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

Informatie over het project

- Wens om het regenwater te laten infiltreren op het perceel. Gemotiveerde eigenaar die op middellange termijn ook werken voor de aanleg van de tuin wil uitvoeren (globale benadering).

Source/bron : google maps

29 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

Hydrogeologische context

- Geen enkele beperking

Dispositions
réglemen-
taires

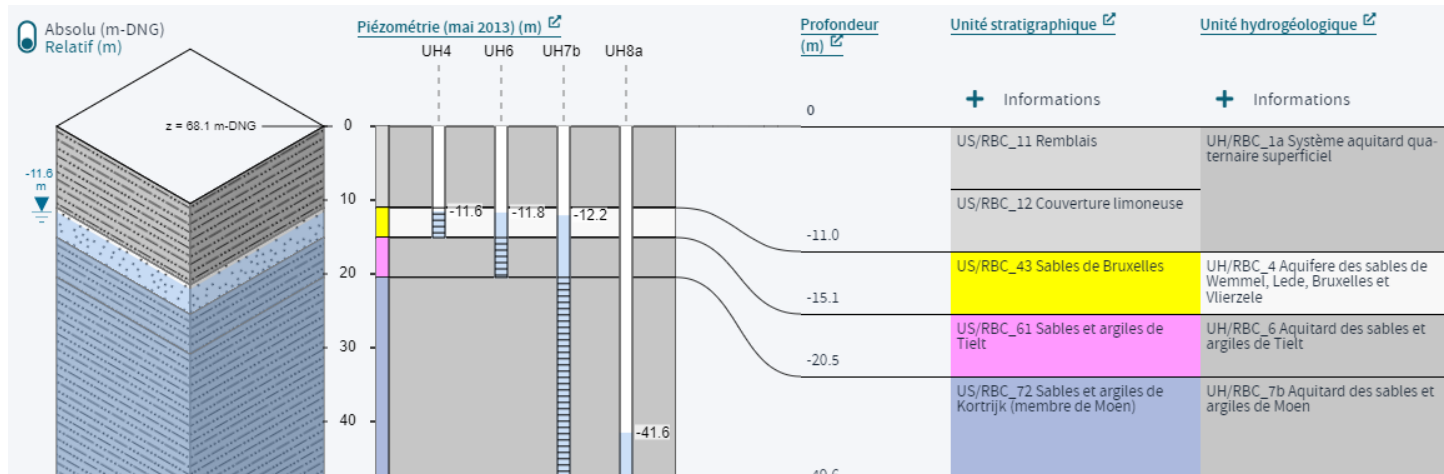

Inventaire sol :
non repris

Proximité
d'éléments
sensibles

Hors zone de
captage

Hors zone de
proximité d'eau
de surface

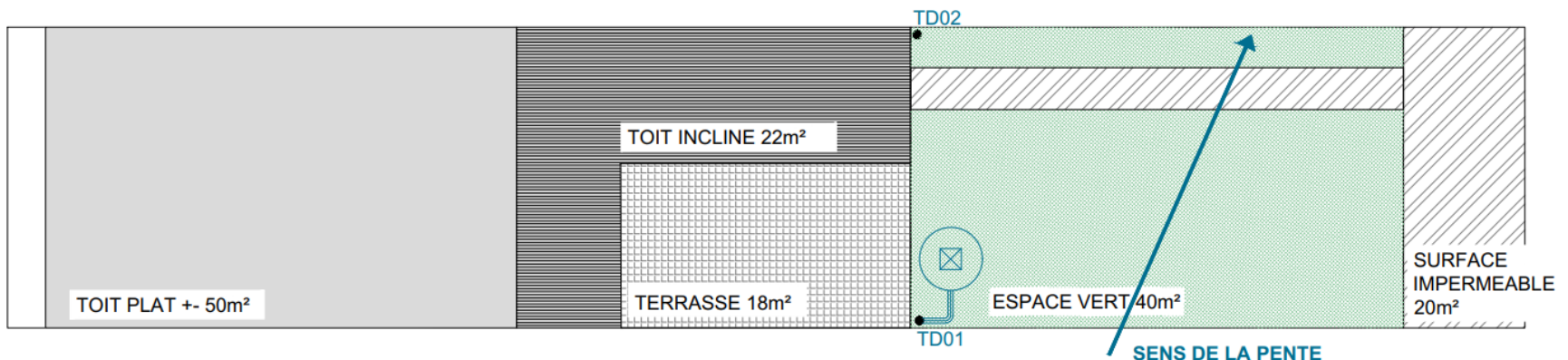

Hors zone
naturelle

30 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

Stedenbouwkundige context

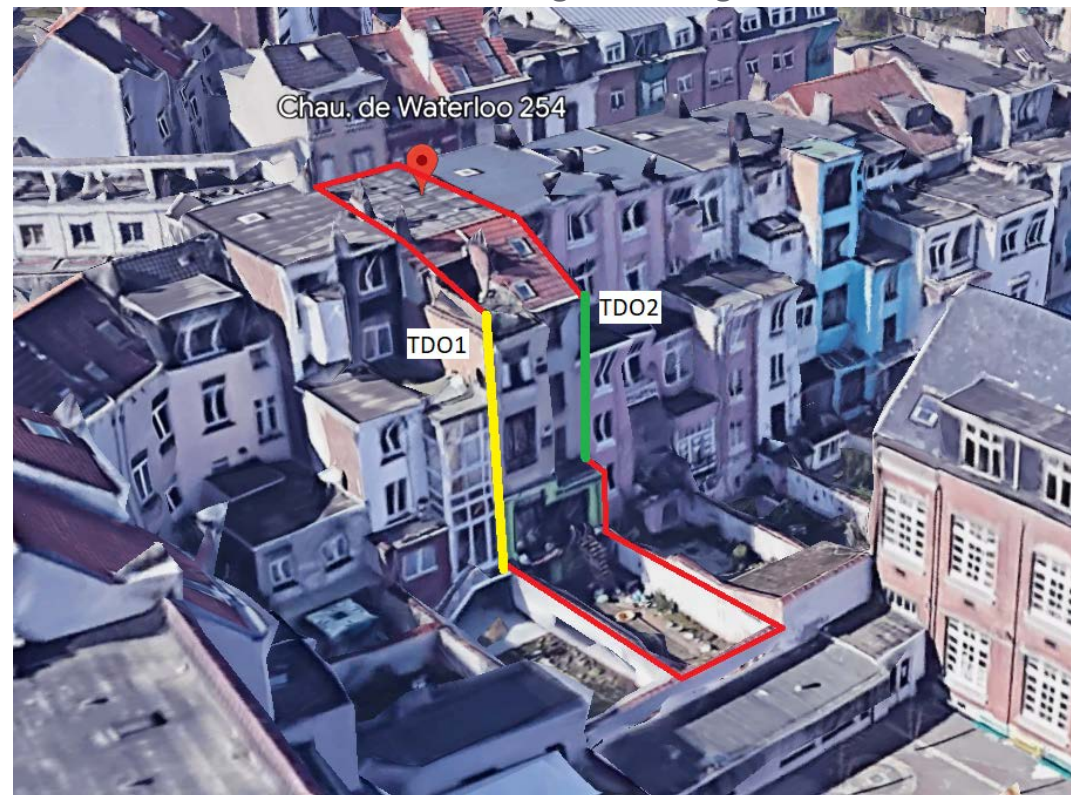
- ▶ Oppervlakten:
 - Oppervlakte van het perceel: 150 m²
 - Bebouwde oppervlakte: 90 m²
 - Ondoorlatende naaste omgeving: 20 m²
 - Oppervlakte op volle grond: 40 m² (27 %)
- ▶ Lichte helling →
- ▶ Laagste wooneenheid half ondergronds
- ▶ Geen bomen

31 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

Stedenbouwkundige context

- ▶ Bestaand netwerk
 - Plat dak naar regenwatertank van 5 m³ en overloop (- 80 cm) naar riolering (TD01)
 - Hellend dak + terras naar riolering (TD02)
 - Waterdichtheid van de muur en funderingsdrainage

Source/bron : google maps

32 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW**Ambities en doelstellingen**

- ▶ Project op initiatief van eigenaar (niet in verband met een renovatie van het gebouw)

→ Geen wettelijke verplichting

- ▶ Voorafgaand: controle van de dimensionering van het systeem voor hergebruik

- ▶ Doelstelling 1: Infiltratie van het niet door de regenwatertank benutte gedeelte
- ▶ Doelstelling 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank

33 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

Voorafgaand: controle van de dimensionering van het systeem voor hergebruik

► Volume

- Wettelijk minimum: $50 \text{ m}^2 \times 33 \text{ l/m}^2 \rightarrow 1,65 \text{ m}^3$
- Optimaal: $50 \text{ m}^2 \times 50 \text{ l/m}^2 \rightarrow 2,50 \text{ m}^3$

→ De regenwatertank van 5 m^3 is overgedimensioneerd

► Behoeften (wc's)

- 3 appartementen voor 4 personen en $25 \text{ l/persoon.dag} \rightarrow 300 \text{ l/dag}$

► Toevoer

- $2 \text{ l/m}^2.\text{dag} \rightarrow 100 \text{ l/dag} \rightarrow$ voldoet slechts aan de behoeften van één appartement

► Mogelijke verbeteringen:

→ Aansluiting van alle daken en het terras (90 m^2)

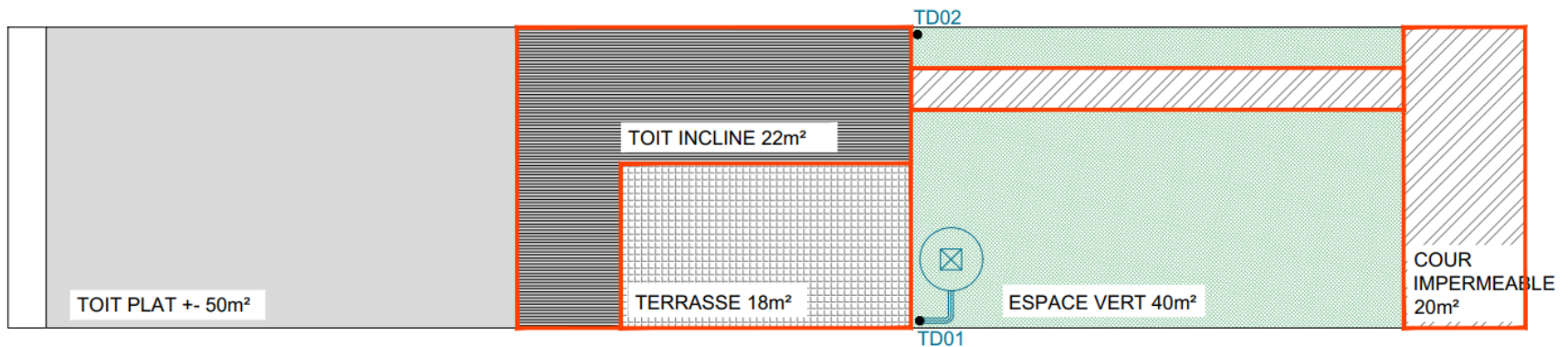
→ Gebruik van een gedeelte van het volume van de regenwatertank als stormbekken (SB) ☹️

34 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 1: Infiltratie van het niet door de regenwatertank benutte gedeelte

- ▶ Afvloeiingsoppervlakte: 60 m²
- ▶ Hypothese: K = 20 mm/u (zandgrond)

Te voorziene infiltratieoppervlakte

Minimaal: $60/10 = 6 \text{ m}^2$

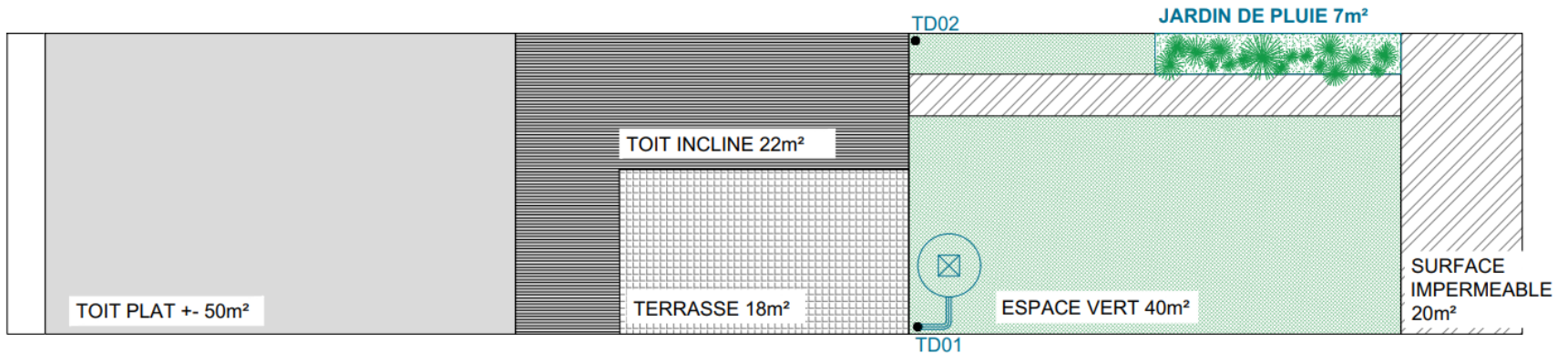
Optimaal: $60/5 = 12 \text{ m}^2$

35 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 1: Infiltratie van het niet door de regenwatertank benutte gedeelte – voorstel 1

- Regentuin (7 m²)

Source/bron : guide batiment durable

36 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 1: Infiltratie van het niet door de regenwatertank benutte gedeelte – voorstel 1

- Regentuin (7 m²)

Te beheren volume
3 m³

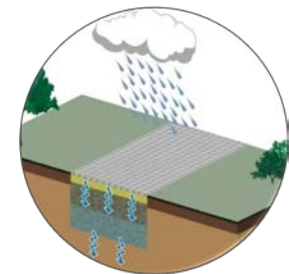
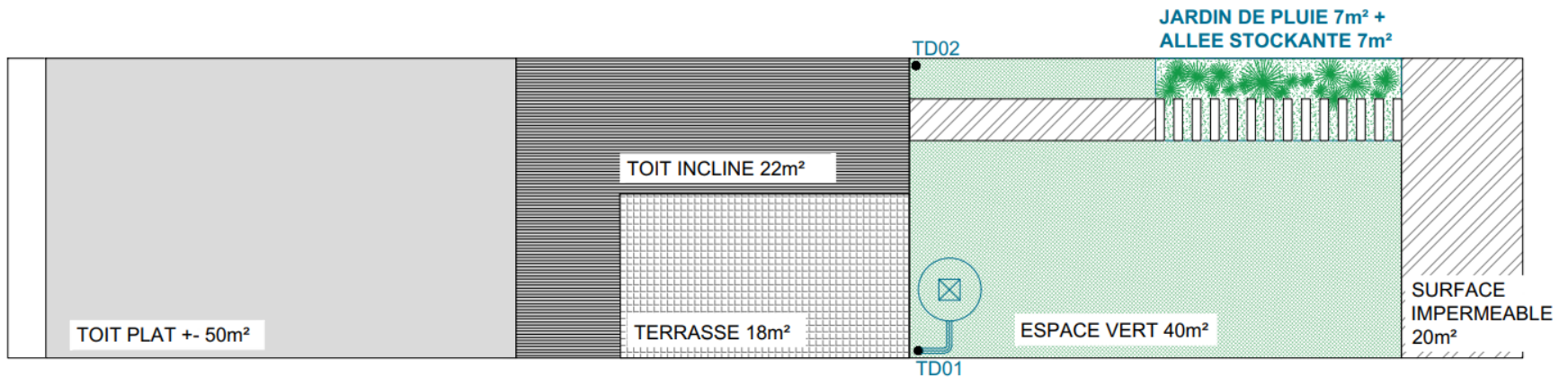
44 cm
→ **slechte integratie**

37 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 1: Infiltratie van het niet door de regenwatertank benutte gedeelte – voorstel 2

Opslagbed

Source/bron : la maison St Gobain

38 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 1: Infiltratie van het niet door de regenwatertank benutte gedeelte – voorstel 2

- Regentuin (7 m²) en opslagbed (7 m²)

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 9 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Te beheren volume
2 m³

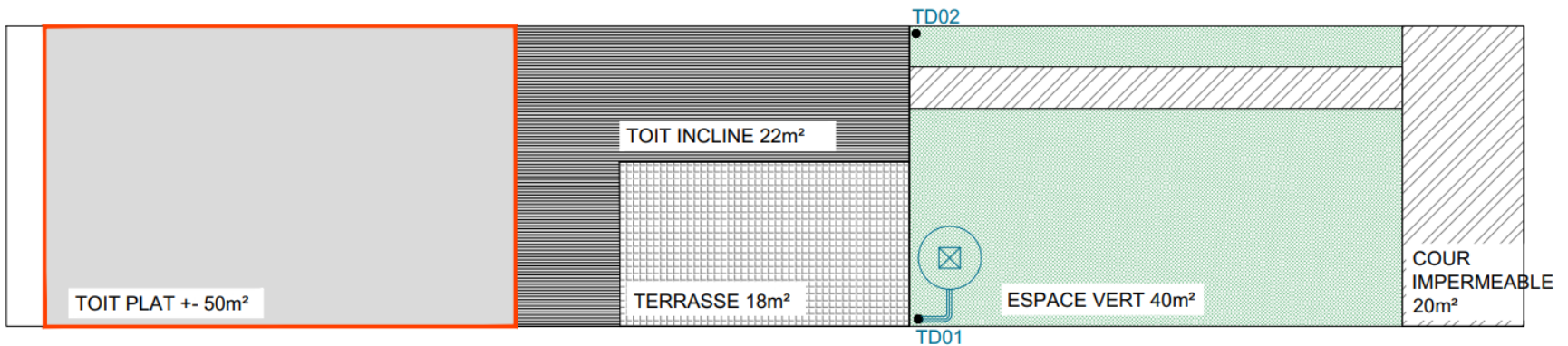
Regentuin: ± 20 cm
Opslagbed: ± 40 cm

39 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank

- ▶ Afvloeiingsoppervlakte: 50 m²
- ▶ Hypothese: K = 20 mm/u (zandgrond)

Te voorziene infiltratieoppervlakte

Minimaal: $50/10 = 5 \text{ m}^2$

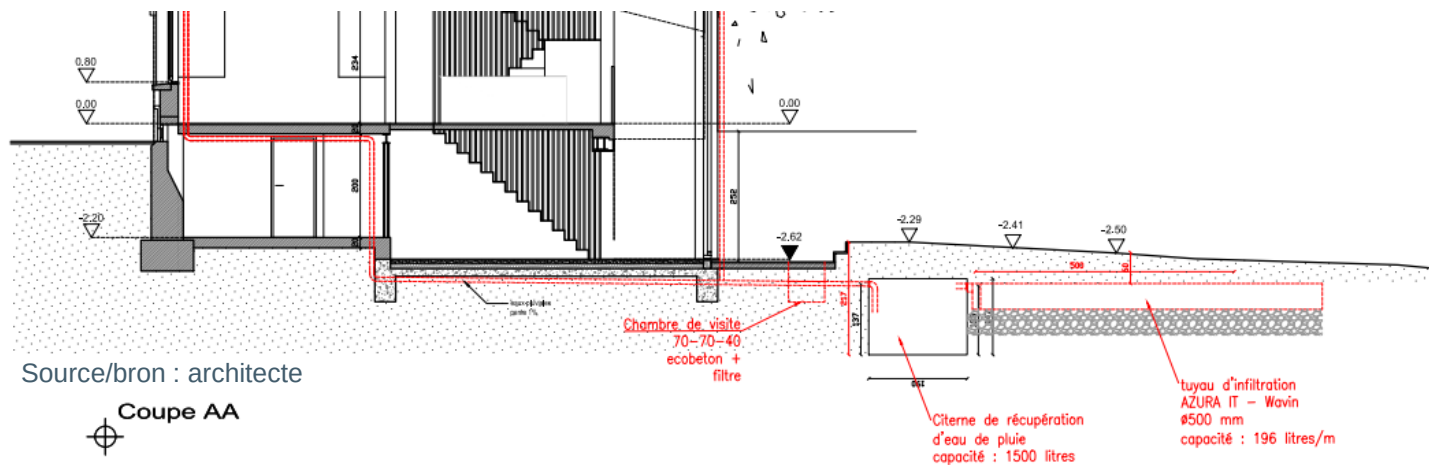
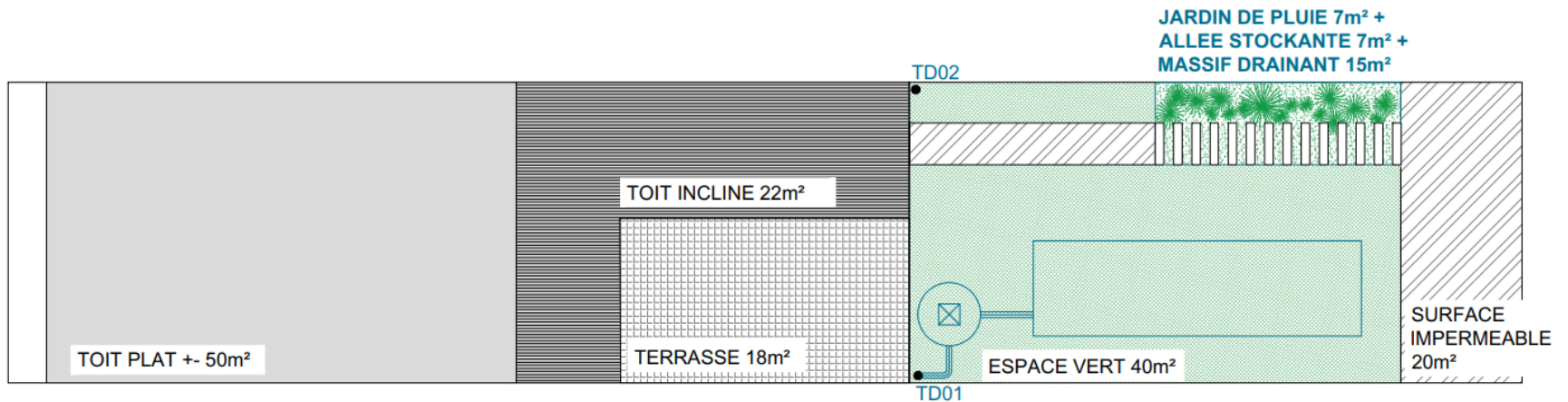
Optimaal: $50/5 = 10 \text{ m}^2$

40 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank – voorstel 1

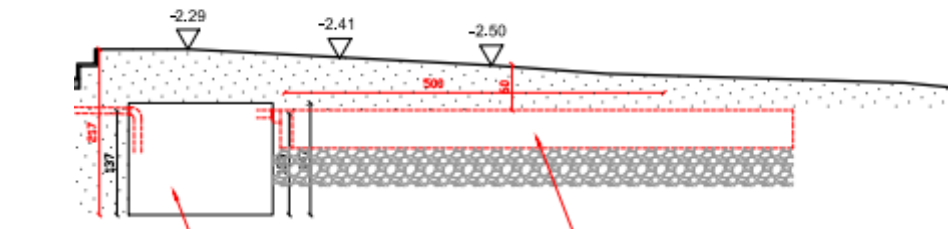
- Ondergronds draineermassief (15 m²)

DOEL 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank – voorstel 1

- Ondergronds draineermassief (15 m²)

Source/bron : architecte

Te beheren volume
2 m³

Massief: ± 40 cm
> Bodem op minimaal
1,2 m

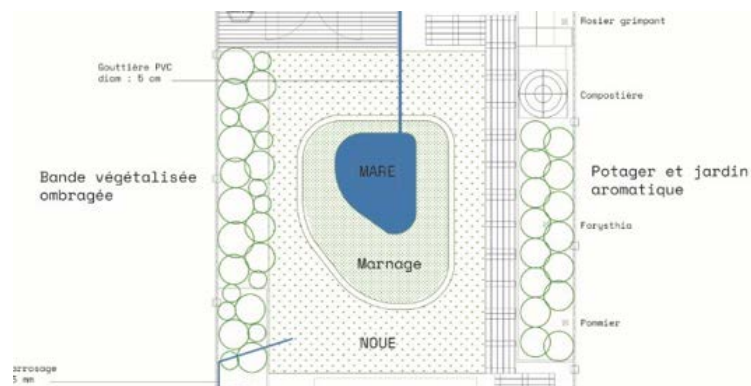
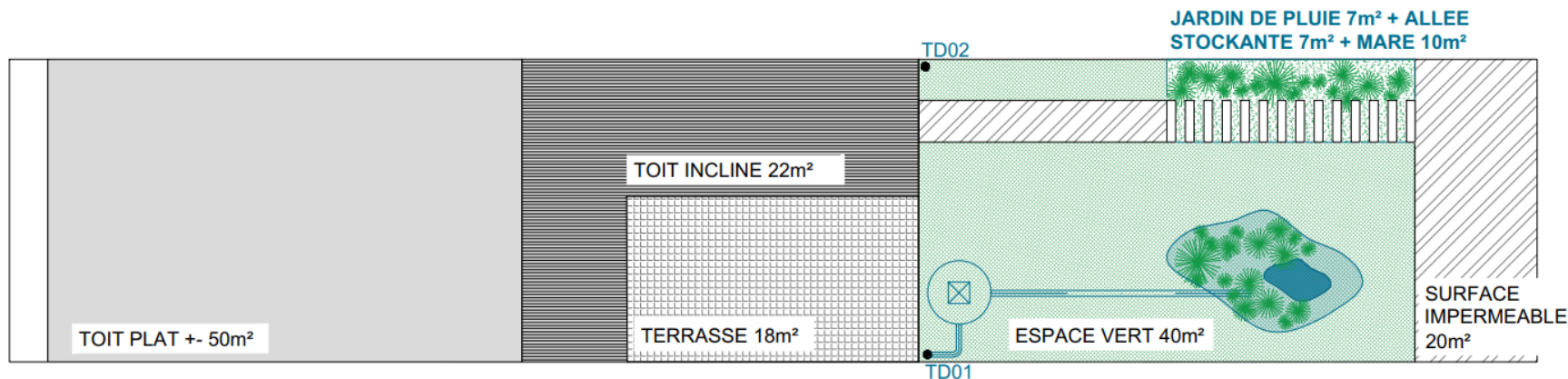

42 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

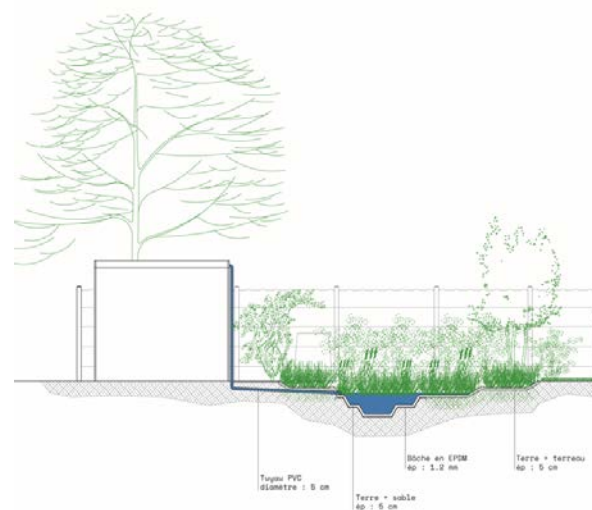

DOEL 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank – voorstel 2

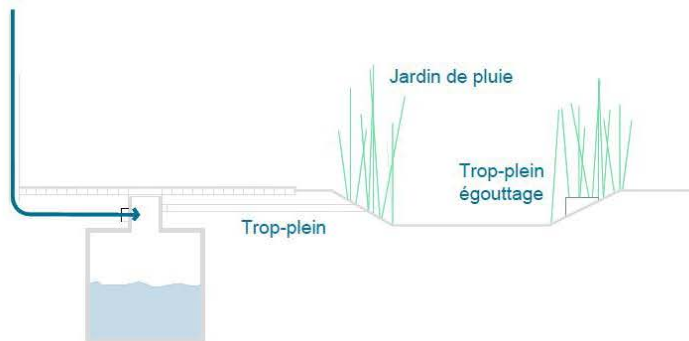
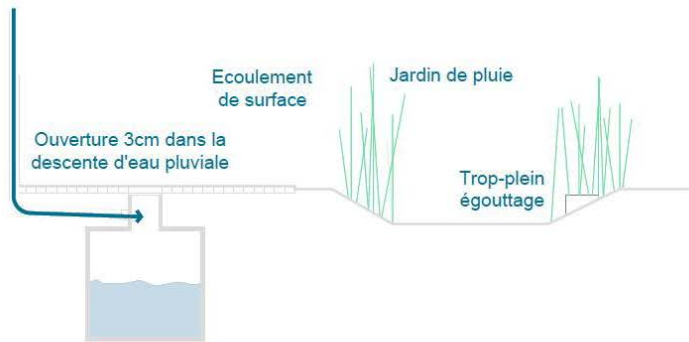
- Regentuin / vijver met infiltratieve overloopzone (10 m²)

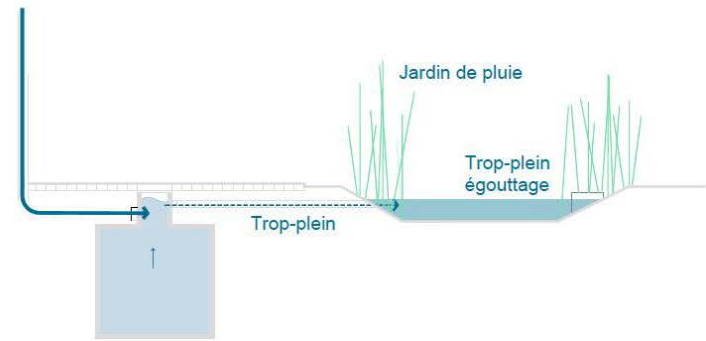
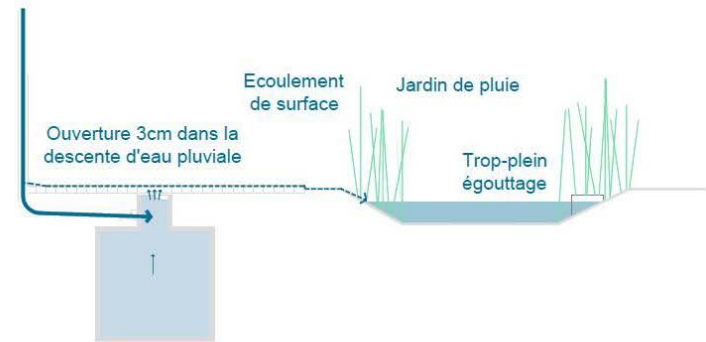
Source/bron : architecte

43 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank – voorstel 2**Beheer van ondergrondse overloop op diepte van 80 cm**

PAR TEMPS SEC

PAR TEMPS HUMIDE

Source/bron : architecte

44 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank – voorstel 2**Beheer van ondergrondse overloop op diepte van 80 cm**

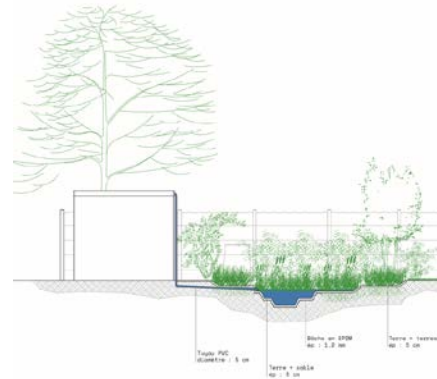
Source/bron : architecte

OPLEIDING DUURZAME GEBOUWEN – OPGEDANE ERVARINGEN UIT RENOLAB.B-PROJECTEN – LENTE 2026 - REGENWATERBEHEER

45 CASESTUDY 1: APPARTEMENTSGEBOUW

DOEL 2: Infiltratie van de overloop van de regenwatertank – voorstel 2

- Regentuin / vijver met infiltratieve overloopzone (10 m²)

Te beheren volume
2 m³

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 11 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Regentuin: ± 20 cm

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

CASESTUDY'S

- ▶ Casestudy 1: Klein appartementsgebouw
- ▶ **Casestudy 2: Uitbreiding van een eengezinswoning**
- ▶ Casestudy 3: Woning met beperkte groene ruimte
- ▶ Casestudy 4: Perceel met groene ruimte voorzien van bomen
- ▶ Casestudy 5: Perceel met meerdere beperkingen
- ▶ Casestudy 6: Gerenoveerde woning met uitbreiding

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

Hydrogeologische context

- Wens om de woning zo duurzaam mogelijk te renoveren, resulterend in een project met een architect voor een uitbreiding.

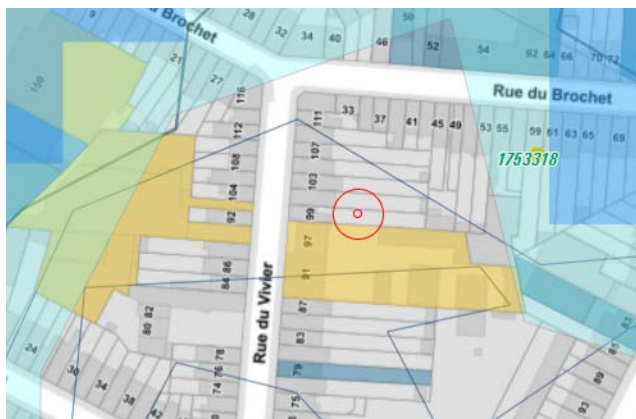
Source/bron : google maps

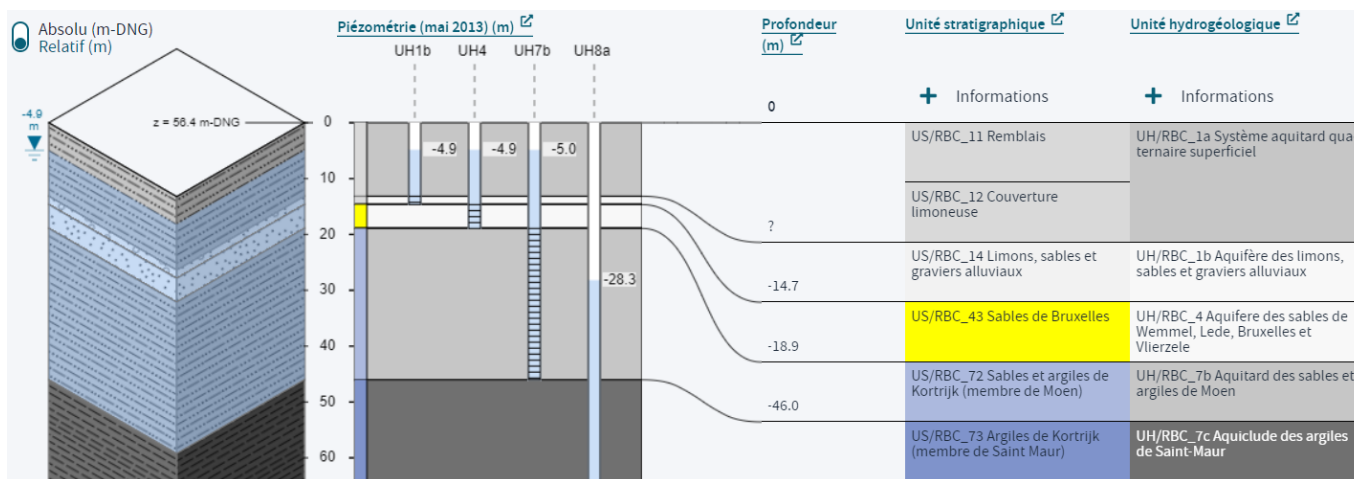
CASESTUDY 2: UITBREIDING VAN EEN EENGEZINSWONING

Hydrogeologische context

- ▶ Geen enkele beperking
- ▶ Aangrenzend perceel mogelijk verontreinigd

Dispositions réglementaires	 Inventaire sol : non repris		
Proximité d'éléments sensibles	 Hors zone de captage	 Hors zone de proximité d'eau de surface	 Hors zone naturelle

Categorie 0: mogelijk verontreinigde percelen / onbekende concentraties

- ▶ Verkennend bodemonderzoek (VBO) > categorie X

Categorie 1: niet-verontreinigde percelen / concentraties $\leq$ saneringsnorm

- ▶ Infiltratie mogelijk

Categorie 2: licht verontreinigde percelen zonder risico / concentraties $\leq$ interventienorm

- ▶ Infiltratie mogelijk

Categorie 3: verontreinigde percelen zonder risico / concentraties > interventienorm

- ▶ Bodemonderzoeken raadplegen (types verontreinigende stoffen, [...], locatie...)
- ▶ In sommige gevallen moet het risico-onderzoek worden geactualiseerd.

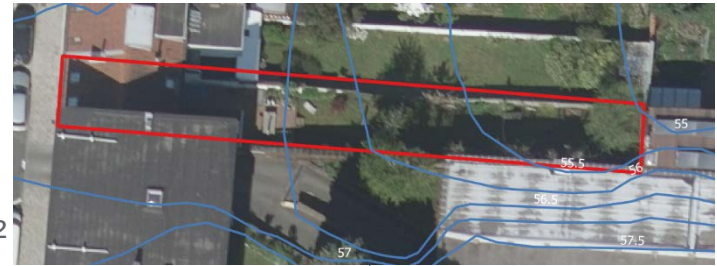
Categorie 4: verontreinigde percelen in onderzoek of in behandeling / concentraties > interventienorm

- ▶ Contact opnemen met de bodemverontreinigingsdeskundige

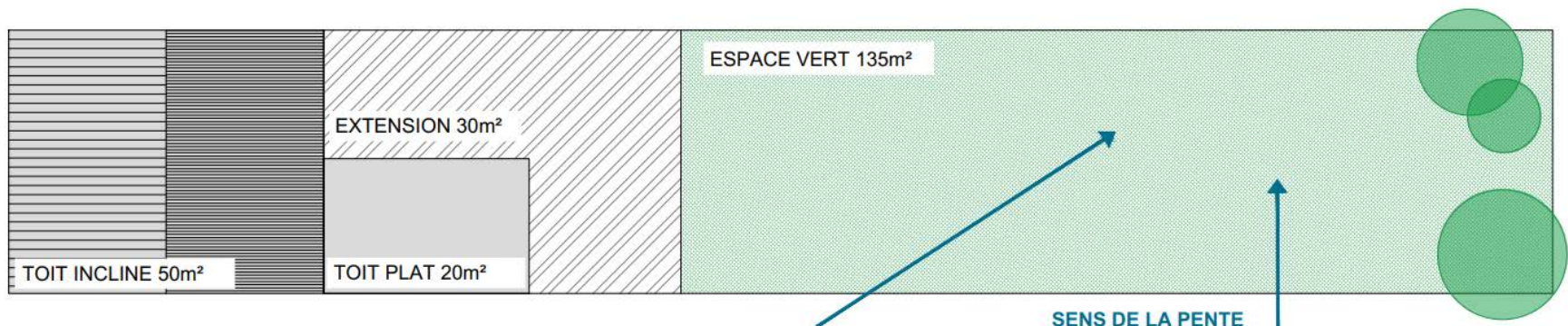

Stedenbouwkundige context

- ▶ Oppervlakten:
 - Oppervlakte van het perceel: 235 m²
 - Bebouwde oppervlakte: 70 m²
 - Ondoorlatende naaste omgeving: 20 m²
 - Oppervlakte op volle grond: 135 m² (57 %)
- ▶ Helling naar achterste deel van de tuin: ± 1 m hoogteverschil
- ▶ Aanwezigheid van bomen achteraan op het perceel
- ▶ Bestaand netwerk
 - Regenwatertank aanwezig maar niet meer in gebruik
 - Aansluiting op de riolering

Source/bron : google maps

Ambities en doelstellingen

- Hypothese: uitbreidingsproject van 30 m² > 20 m²

Hergebruik van regenwater
+
“Nullozing” voor een TT100
(voor de uitbreiding)

- Doelstelling 1: Strikte naleving van de regelgeving → alleen beheer van de uitbreiding
- Doelstelling 2: Optimaal beheer → beheer van het volledige project

DOEL 1: wettelijk conforme regenwatertank

- ▶ Volume
 - Wettelijk minimum: $30 \text{ m}^2 \times 33 \text{ l/m}^2 \rightarrow 0,99 \text{ m}^3$
- ▶ Toevoer
 - $1,5 \text{ l/m}^2.\text{dag} \times 30 \text{ m}^2 \rightarrow 45 \text{ l/dag}$
- ▶ Behoeften (wc's)
 - Wc's: 4 personen en $25 \text{ l/persoon.dag} \rightarrow 100 \text{ l/dag}$

Het volume van de regenwatertank en de dagelijkse toevoer zijn relatief beperkt. Bijgevolg is de installatie van een systeem voor hergebruik met een ondergrondse regenwatertank en de aansluiting op de wc's van de woning niet gerechtvaardigd.

→ Semi-intensief groendak
→ Kleine bovengrondse regenwatertank voor bevoeiing

Source/bron : cuveShop

DOEL 2: benutting van alle daken

- ▶ Volume
 - Optimaal: $100 \text{ m}^2 \times 50 \text{ l/m}^2 \rightarrow 5 \text{ m}^3$
- ▶ Toevoer
 - $2 \text{ l/m}^2.\text{dag} \times 100 \text{ m}^2 \rightarrow 200 \text{ l/dag}$
- ▶ Behoeften
 - Wc's: 4 personen en $25 \text{ l/persoon.dag} \rightarrow 100 \text{ l/dag}$
 - Wasmachine: 4 personen en $15 \text{ l/persoon.dag} \rightarrow 60 \text{ l/dag}$
 - Er blijft 40 l/dag over voor bevoeding en onderhoud (variabel)

Het volume van de regenwatertank en de dagelijkse toevoer maken een aanzienlijke vermindering van het verbruik mogelijk, wat de installatie van een systeem voor hergebruik met een ondergrondse regenwatertank rechtvaardigt.

De technische haalbaarheid van de installatie van een ondergrondse regenwatertank blijft echter een aandachtspunt!

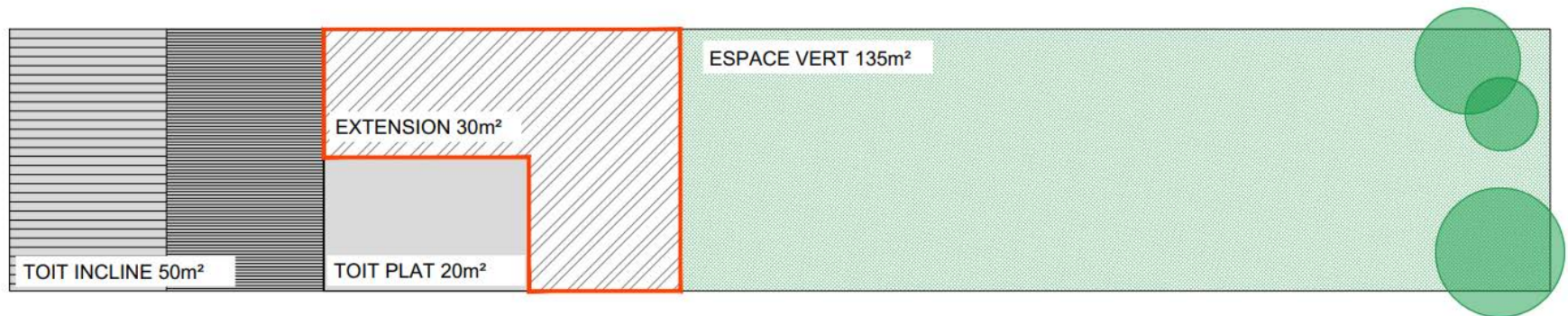
Er zijn ook andere scenario's mogelijk!

DOEL 1: Infiltratie voor de uitbreiding

- ▶ Afvloeiingsoppervlakte: 30 m²
- ▶ Hypothese: K = 20 mm/u (zandgrond)

Te voorziene infiltratieoppervlakte

Minimaal: $30/10 = 3 \text{ m}^2$

Optimaal: $30/5 = 6 \text{ m}^2$

DOEL 1: Infiltratie voor de uitbreiding

- Regentuin (6 m²)

Source/bron : Le Jardin Sauvage

Source/bron : Guide Batiment Durable

DOEL 1: Infiltratie voor de uitbreiding

- Regentuin (6 m²)

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 11 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Te beheren volume
1 m³

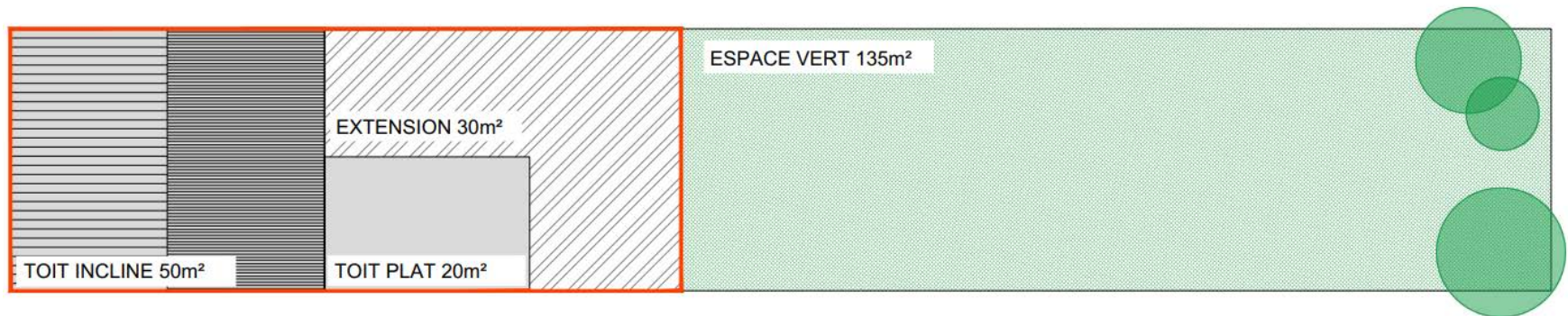
Regentuin: ± 20 cm

DOEL 2: Infiltratie voor het volledige project – voorstel 1

- ▶ Afvloeiingsoppervlakte: 100 m²
- ▶ Hypothese: K = 20 mm/u (zandgrond)

Te voorziene infiltratieoppervlakte

Minimaal: $100/10 = 10 \text{ m}^2$

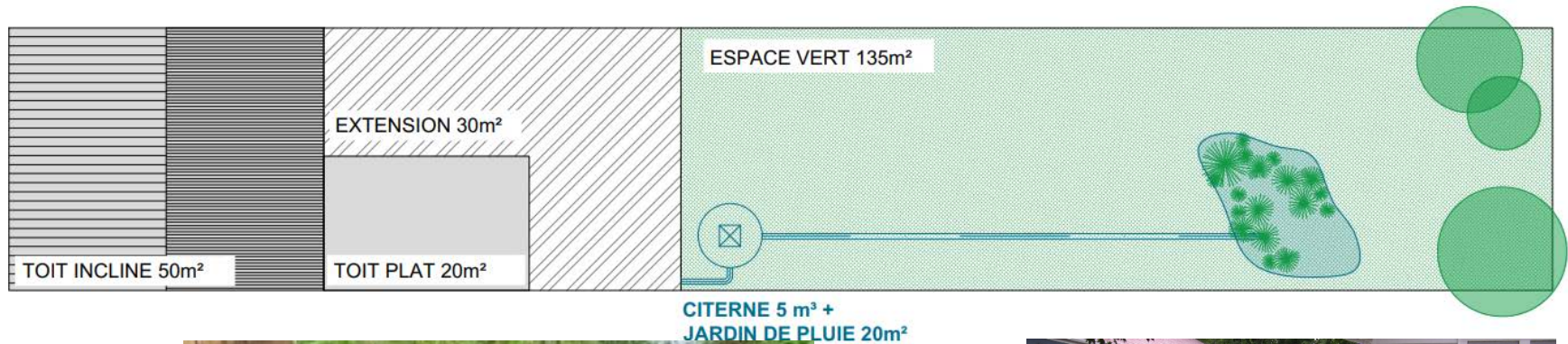
Optimaal: $100/5 = 20 \text{ m}^2$

DOEL 2: Infiltratie voor het volledige project – voorstel 1

- ▶ Regentuin (20 m²)
- ▶ Dankzij het hoogteverschil van de tuin is het eenvoudig om weer in bovengrondse voorzieningen uit te komen

Source/bron : Guide Batiment Durable

Source/bron : wikipédia

DOEL 2: Infiltratie voor het volledige project – voorstel 1

- Regentuin (20 m²)

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 11 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Source/bron : wikipédia

Te beheren volume
4 m³

Regentuin: ± 20
cm

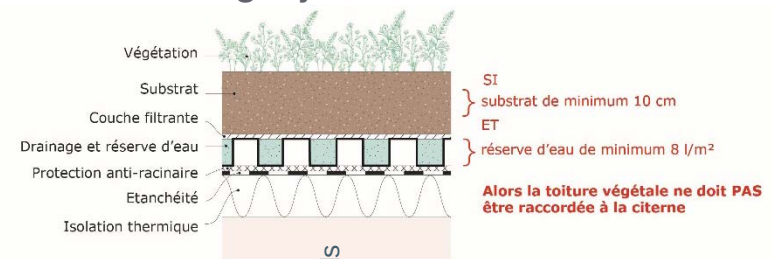

DOEL 2: Infiltratie voor het volledige project – voorstel 2

- ▶ Semi-intensieve groendaken (> 10 cm substraat en nuttige reserve van min. 8 l/m²) op de platte daken (bestaand gebouw en uitbreiding)
 - Vermindering van het volume van de te installeren ondergrondse regenwatertank (5 m³ > 2,5 m³)
 - Vermindering van het aantal aan te sluiten tappunten (uitsluitend wc's)
 - Vermindering van het te voorziene volume voor het beheer van onweersbuien
 - De installatie van een kleine bovengrondse regenwatertank, aangesloten op de groendaken voor bevloeiing, kan nog steeds nuttig zijn

Type de toiture végétalisée horizontale ou de jardin	Épaisseur minimale de substrat	Hauteur de lame d'eau abattue (Équivalent en termes de pluie de projet d'une durée de 4 heures)
Extensive	10 cm	8 mm (2 mois)
Semi-intensive	15 cm	12 mm (3 mois)
Semi-intensive	20 cm	16 mm (6 mois)
Intensive - Jardin suspendu	30 cm	22 mm (1 an)
Intensive - Jardin suspendu	50 cm	32 mm (3 ans)
Intensive - Jardin suspendu	80 cm	38 mm (5 ans)

TABEAU INDICATIF DE LA CAPACITÉ D'ABATTEMENT
EN FONCTION DE L'ÉPAISSEUR DE SUBSTRAT PAR TYPE

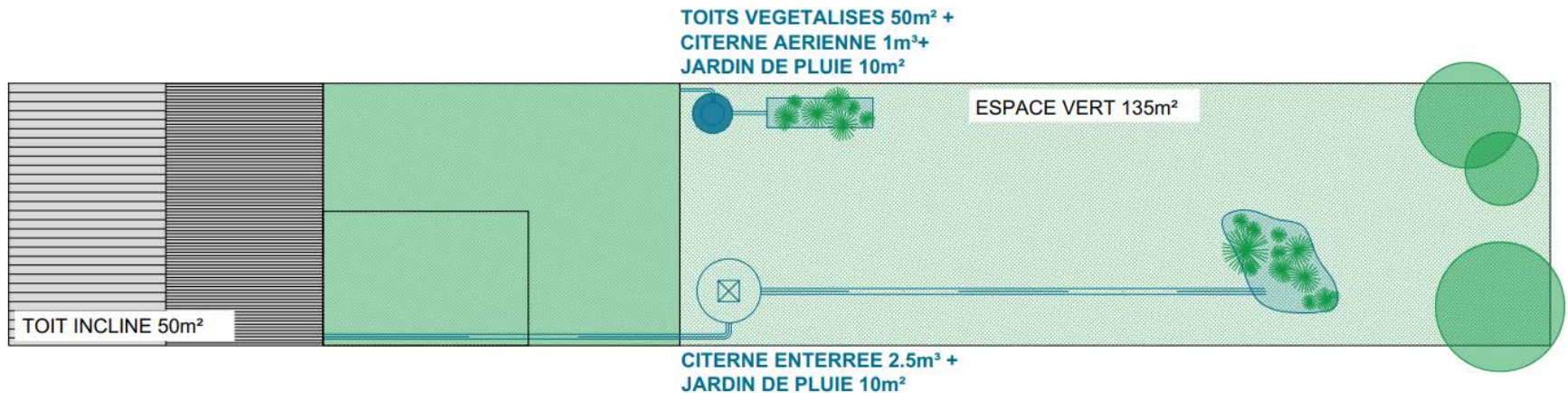
Source/bron : renatureBrussels

DOEL 2: Infiltratie voor het volledige project – voorstel 2

- ▶ Semi-intensieve groendaken (> 10 cm substraat en nuttige reserve van min. 8 l/m²) op de platte daken (bestaand gebouw en uitbreiding)
- ▶ Regentuin 1 (10 m²) omvat de overloop van de bovengrondse tank
- ▶ Regentuin 2 (10 m²) omvat de overloop van de ondergrondse tank

Source/bron : renatureBrussels

Source/bron : wikipédia

Source/bron : GBD

DOEL 2: Infiltratie voor het volledige project – voorstel 2

- ▶ Semi-intensieve groendaken (> 10 cm substraat en nuttige reserve van min. 8 l/m²) op de platte daken (bestaand gebouw en uitbreiding)
- ▶ Regentuin 1 (10 m²) omvat de overloop van de bovengrondse tank
- ▶ Regentuin 2 (10 m²) omvat de overloop van de ondergrondse tank

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 11 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Source/bron : wikipédia

Source/bron : GBD

Te beheren volume
RT 1 - 2 m³
RT 2 - 2 m³

RT 1: ± 16 cm
RT 2: ± 20 cm

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

CASESTUDY'S

- ▶ Casestudy 1: Klein appartementsgebouw
- ▶ Casestudy 2: Uitbreiding van een eengezinswoning
- ▶ **Casestudy 3: Woning met beperkte groene ruimte**
- ▶ Casestudy 4: Perceel met groene ruimte voorzien van bomen
- ▶ Casestudy 5: Perceel met meerdere beperkingen
- ▶ Casestudy 6: Gerenoveerde woning met uitbreiding

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

Informatie over het project

- ▶ Appartementsgebouw met 3 wooneenheden
- ▶ Regularisatie van de dakkapel > inachtneming van regelgeving voor GRWB-voorzieningen
- ▶ Kleine tank voorzien, maar geen infiltratie omdat werken reeds zijn uitgevoerd

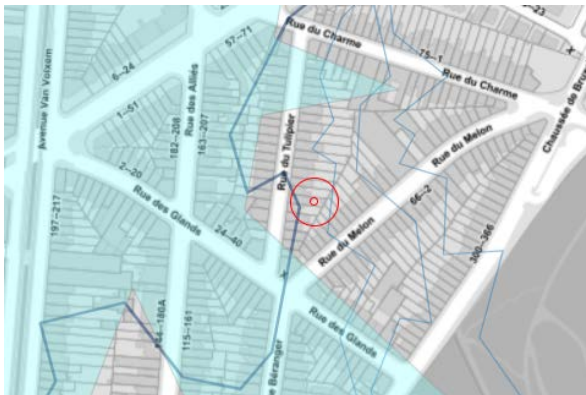
Source/bron : google maps

CASESTUDY 3: WONING MET BEPERKTE GROENE RUIMTE

Hydrogeologische context

- Geen enkele beperking

Dispositions réglementaires

Inventaire sol : non repris

Proximité d'éléments sensibles

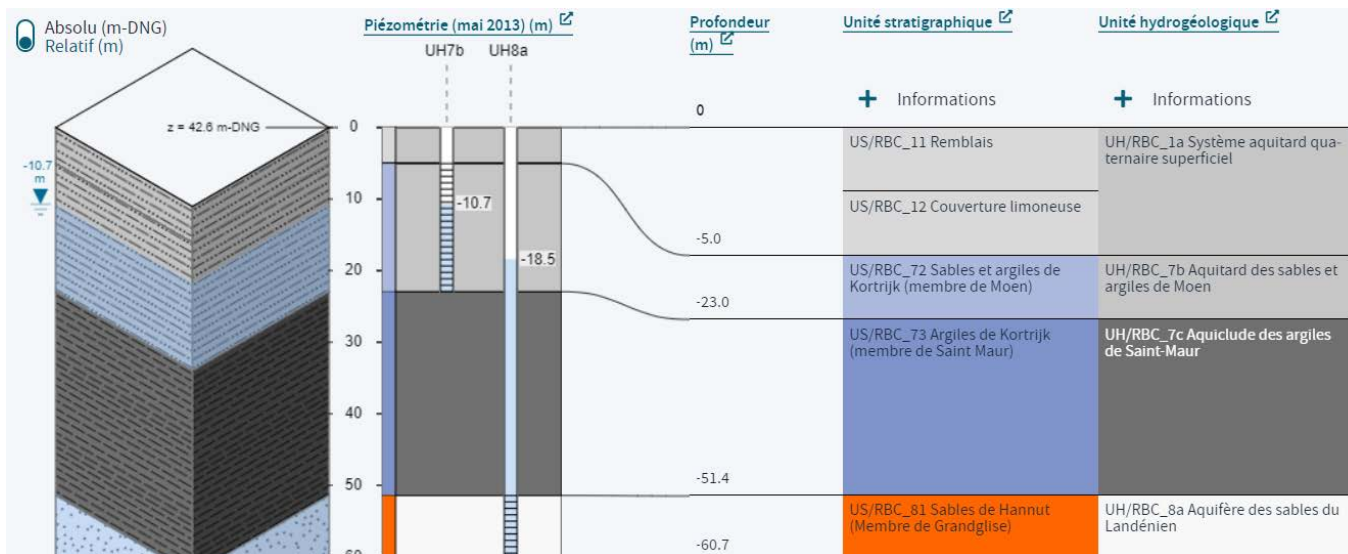
Hors zone de captage

Hors zone de proximité d'eau de surface

Hors zone naturelle

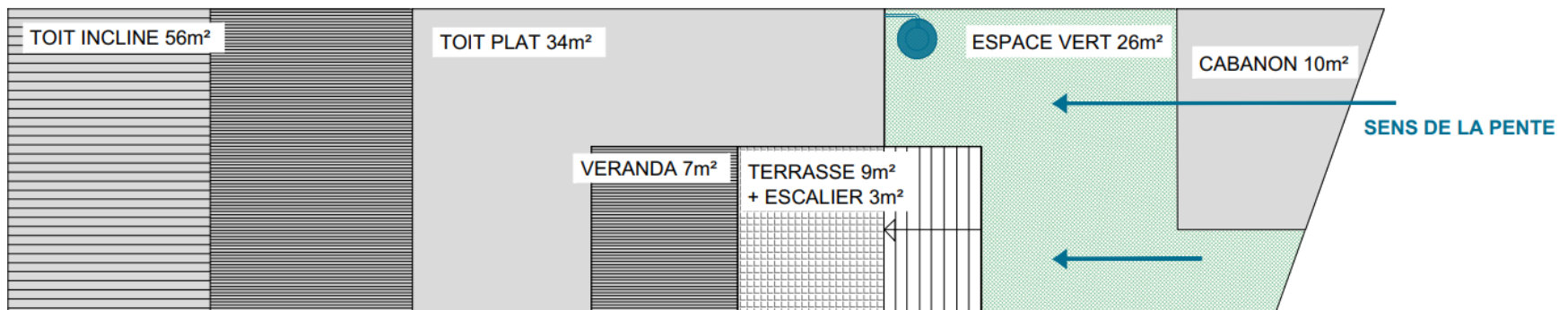

Stedenbouwkundige context

- ▶ Oppervlakten:
 - Totale oppervlakte van het perceel: 145 m²
 - Bebouwde oppervlakte: 97 m²
 - Ondoorlatende naaste omgeving: 12 m²
 - Tuinhuis: 10 m²
 - Oppervlakte op volle grond: 26 m² (18 %)
- ▶ Helling naar de woning toe en woning is lager gelegen dan de tuin
- ▶ Geen bomen
- ▶ Bestaand netwerk
 - Kleine tank voorzien, maar geen enkele andere informatie!
 - Aansluiting op de riolering

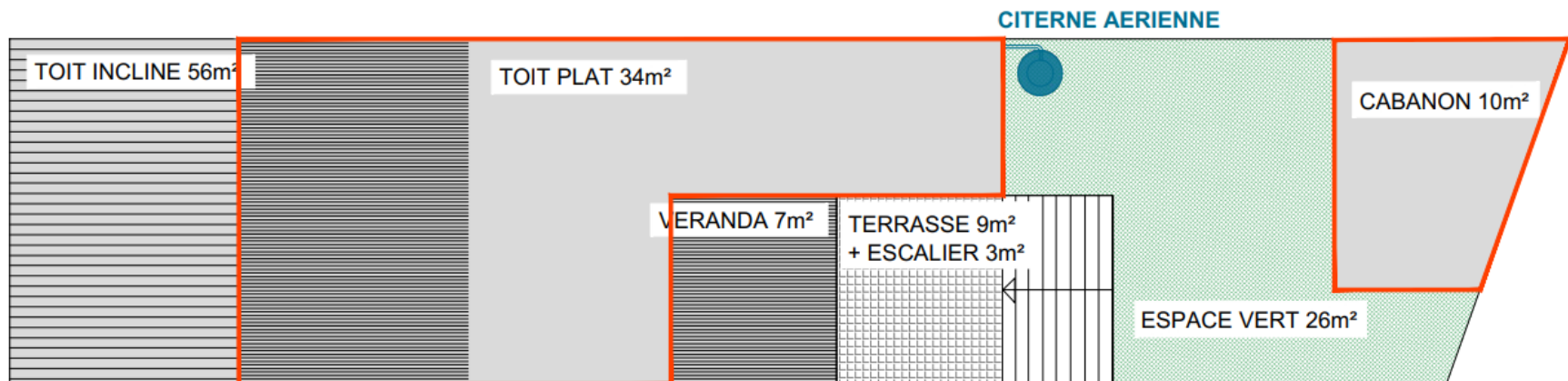

Source/bron : google maps

Ambities en doelstellingen

- ▶ Geen informatie over de exacte vraag van de gemeente!
- ▶ Hypotheses:
 - Voorste dakvlak > afvoer naar riolering behouden
 - Terras en lagergelegen trappen > afvoer naar riolering behouden
 - Kleine bovengrondse tank voorzien in de tuin voor bevoeiing

- ▶ Doelstelling 1: Infiltratie van gemiddelde regenbuien (8 mm) van de overloop van de bovengrondse tank en het tuinhuis en lozing naar de riolering
- ▶ Doelstelling 2: Nullozing (TT100) van de overloop van de bovengrondse tank en het tuinhuis

Doelstelling 1: Infiltratie van gemiddelde regenbuien (8 mm)

- Afvloeiingsoppervlakte: 72 m²

Te voorziene infiltratieoppervlakte

Minimaal: $72/10 = 7,2 \text{ m}^2$

Optimaal: $72/5 = 14,4 \text{ m}^2$

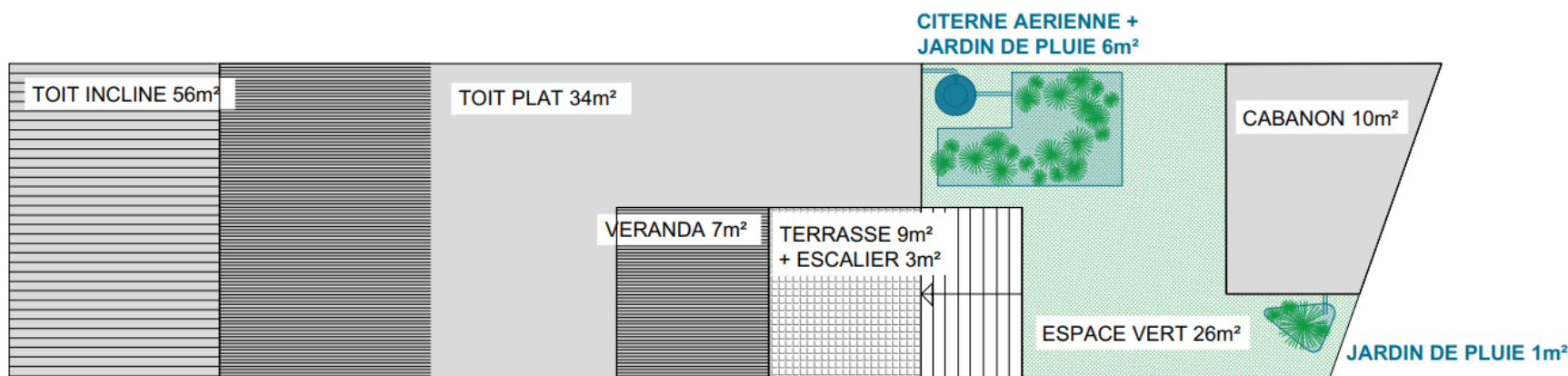
- Te beheren volume: $72 \text{ m}^2 \times 8 \text{ l/m}^2 \rightarrow 0,58 \text{ m}^3$

CASESTUDY 3: WONING MET BEPERKTE GROENE RUIMTE

Doelstelling 1: Infiltratie van gemiddelde regenbuien (8 mm)

- Kleine regentuin van 7 m² en ± 10 cm diep

Source/bron : wikipédia

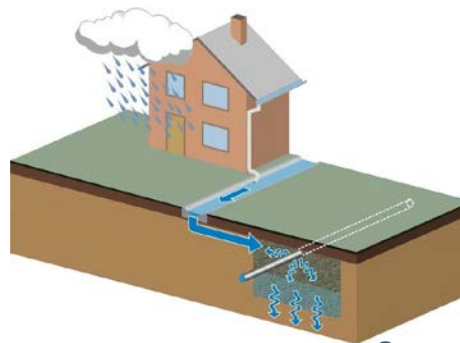
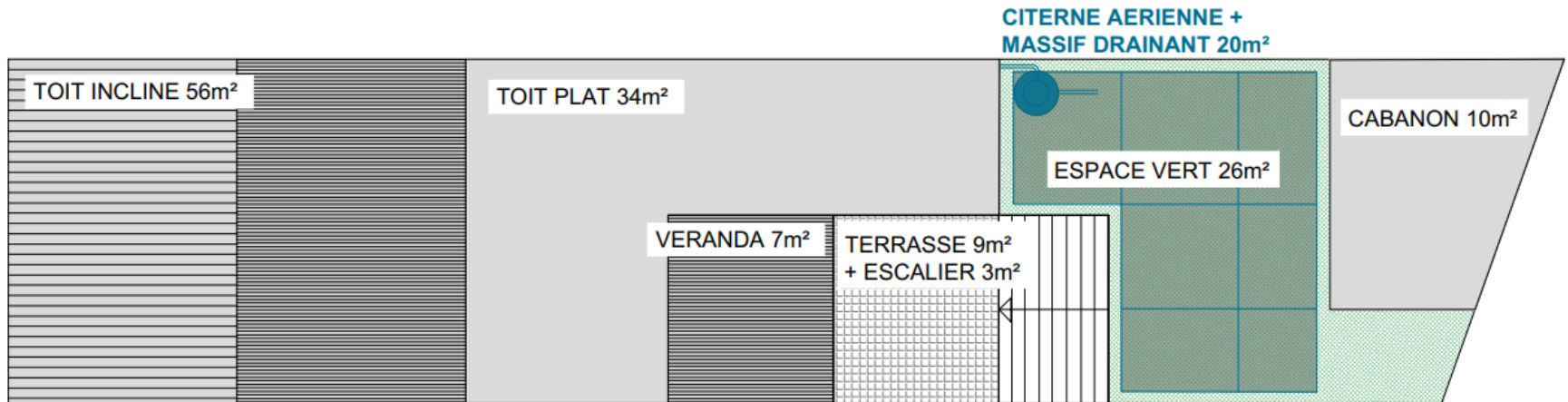
Source/bron : Guide Batiment Durable

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 1

- ▶ Afvloeiingsoppervlakte: 72 m²
- ▶ Hypothese: K = 10 mm/u (zand-kleigrond)
- ▶ Ondergronds draineermassief (20 m²)

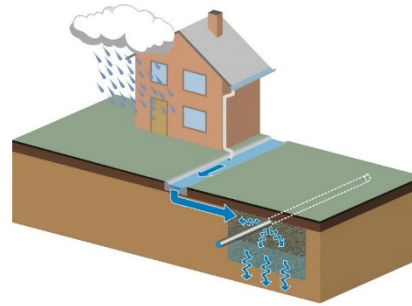
Source/bron : Guide Batiment Durable

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 1

- Ondergronds draineermassief (20 m²)

Source/bron : Guide Batiment Durable

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO/_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 17 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Te beheren volume
3,5 m³

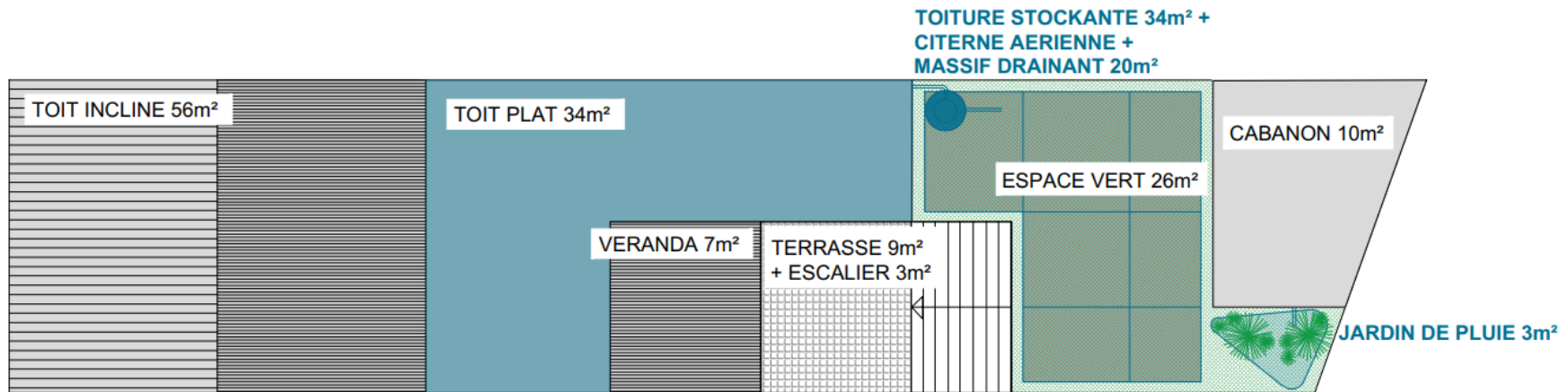
Massief van ± 60
cm

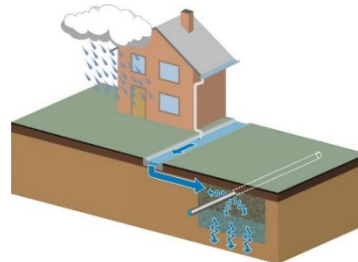

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 2

- ▶ Kleine regentuin voor het tuinhuis
- ▶ Retentiedak en ondergronds draineermassief (20 m²)
 - Hypothese: Opgeslagen waterlaag van 3 cm op het dak
 - Infiltratiedebiet van het massief: 10 mm/u.m² x 20 m² = 200 l/u = 0,06 l/s
 - Lekdebiet van het dak = infiltratiedebiet

Source/bron : Wild Armaturen

Source/bron : Le Jardin Sauvage

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 2

- ▶ Kleine regentuin voor het tuinhuis
- ▶ Retentiedak en ondergronds draineermassief (20 m²)

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO/_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 16 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Regentuin: 0,5 m³
Dak: 1 m³
Massief: 1,9 m³

RT ± 16 cm
Dak 3 cm
Massief ± 30 cm

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

CASESTUDY'S

- ▶ Casestudy 1: Klein appartementsgebouw
- ▶ Casestudy 2: Uitbreiding van een eengezinswoning
- ▶ Casestudy 3: Woning met beperkte groene ruimte
- ▶ **Casestudy 4: Perceel met groene ruimte voorzien van bomen**
- ▶ Casestudy 5: Perceel met meerdere beperkingen
- ▶ Casestudy 6: Gerenoveerde woning met uitbreiding

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

Informatie over het project

- Gebouw met 10 wooneenheden + 1 loft (gescheiden volume)
- Tuin aangelegd op ophoging + toevoeging van teelaarde (max. 30 cm)

Bestaande toestand

Ambities en doelstellingen

- ▶ Project op vrijwillige basis
- ▶ Mogelijkheid tot vergroening van het platte dak van de loft

→ Geen wettelijke verplichting

- ▶ Maximale ambities:

Hergebruik van regenwater
“Nullozing” voor een TT100

Hergebruik van regenwater

- ▶ Volume
- ▶ Toevoer
- ▶ Behoeften (wc's)

- ▶ Conclusies

Hergebruik van regenwater

► Volume:

- Semi-intensieve groendaken (> 10 cm substraat en nuttige reserve van min. 8 l/m^2) op het platte dak van de loft $>$ geen hergebruik
- Optimaal: $241 \text{ m}^2 \times 50 \text{ l/m}^2 \rightarrow 12 \text{ m}^3$

► Toevoer

- $2 \text{ l/m}^2.\text{dag} \rightarrow 482 \text{ l/dag}$

► Behoeften (wc's)

- 1 appartement met 4 personen = 100 l/dag

► Conclusies

- Mogelijkheid tot aansluiting van **5 van de 10 appartementen**
- Benutting van het water afkomstig van de daken en terrassen levert in principe geen probleem op. Het is echter aanbevolen om de bewoners te sensibiliseren over de noodzaak om ecologische producten te gebruiken.
- Benutting van het platte dak van de loft zou de aansluiting van 2 extra appartementen mogelijk maken. In dat geval moet het volume van de tank met $4,5 \text{ m}^3$ vergroot worden.

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

Beoordeel op basis van de cartografische tool [Infiltrasoil](https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home) van Leefmilieu Brussel de kenmerken van de site:

<https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home>

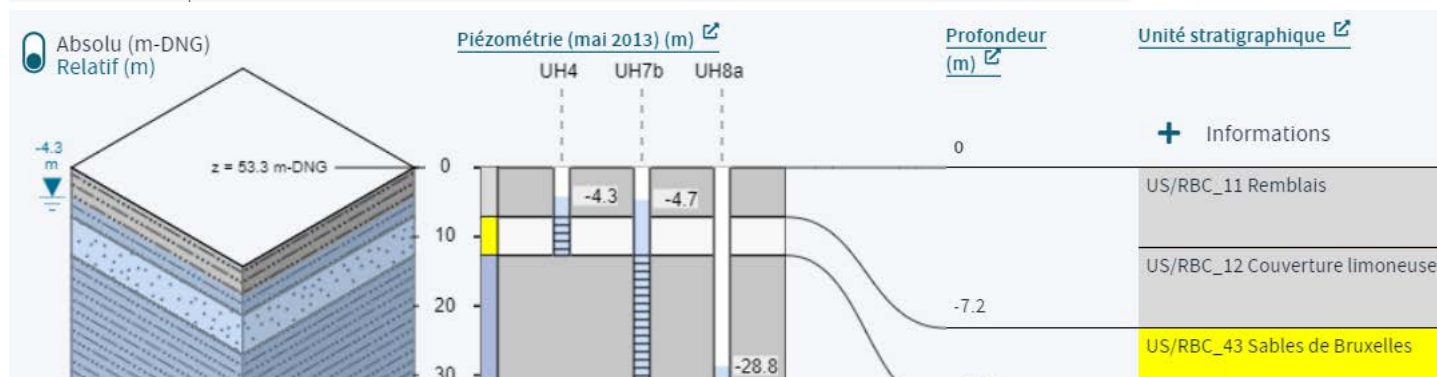
Adres: Parmastraat 25, Sint-Gillis

Kenmerk	Waarde	Geschikt voor infiltratie?
<i>Grondwaterdiepte</i>		
<i>Geologie</i>		
<i>Bodemtoestand</i>		
<i>Overstromingsgevaar</i>		
Bezetting van de grond		
<i>Oppervlakte op volle grond</i>		
<i>Actieve oppervlakte</i>		
<i>Verhouding</i>		

Beschikbare gegevens op Infiltrasoil

Dispositions réglementaires	 Objectif de zéro rejet hors de la parcelle RRU RCU PAD PPAS Patrimoine Inventaire sol : 2
Proximité d'éléments sensibles	 Hors zone de captage Hors zone de proximité d'eau de surface Hors zone naturelle
Hydrogéologie et risques d'inondation	 Pas de nappe phréatique proche Voir analyse Hors zone d'aléas d'inondation

Source/bron : infiltrasoil

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

Beoordeel op basis van de cartografische tool [Infiltrasoil](https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home) van Leefmilieu Brussel de kenmerken van de site:

<https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home>

Adres: Parmastraat 25, Sint-Gillis

Kenmerk	Waarde	Geschikt voor infiltratie?
Grondwaterdiepte	- 4,3 m	Ja
Geologie	Zand van Brussel	Ja
Bodemtoestand	Categorie 2	Ja
Overstromingsgevaar	Buiten gebied met overstromingsgevaar	Ja
Bezetting van de grond		
Oppervlakte op volle grond	250 m ²	Ja
Actieve oppervlakte	$(250) \cdot 0,2 + (174 + 67 + 90 + 54) \cdot 0,9 =$ 397 m ²	
Verhouding	1,6	

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

ZONDER de tool “Perceelcalculator”

Bereken in een eerste benadering welk volume wordt gegenereerd door een regen met een terugkeertijd van honderd jaar van 4 uur op de volledige site.		
<i>Te beheren volume</i>		m^3
Raam in een eerste benadering welke waterlaag moet worden beheerd, uitgedrukt in cm water/m² infiltratieoppervlakte.		
<i>Te beheren waterlaag</i>		cm water/m ²
Becommentarieer de verkregen waarde		

ZONDER de tool “Perceelcalculator”

Bereken in een eerste benadering welk volume wordt gegenereerd door een regen met een terugkeertijd van honderd jaar van 4 uur op de volledige site.

Te beheren volume

$$397 * 60 / 1000 = \mathbf{24} \text{ m}^3$$

Raam in een eerste benadering welke waterlaag moet worden beheerd, uitgedrukt in cm water/m² infiltratieoppervlakte.

Te beheren waterlaag

$$24 / 250 * 100 = \mathbf{10} \text{ cm water/m}^2$$

Becommentarieer de verkregen waarde

Het waterpeil is redelijk **MAAR** dat is ervan uitgaande dat de volledige tuin gebruikt wordt ...
!!! De aanwezigheid van bomen blijft een aandachtspunt

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

MET de tool “Perceelcalculator”

Bereken, **uitgaande van** de doorlaatbaarheid van de site en alle oppervlakten op volle grond als infiltratieoppervlakte, met behulp van de tool (neerslagmethode) **welk buffervolume moet worden voorzien**

<i>Te beheren volume</i>		m ³
<i>Ledigingstijd</i>		uur
<i>Duur van de problematische neerslag</i>		uur
<i>Overeenkomstig waterpeil:</i>		cm

Wat kan u concluderen uit de verkregen resultaten?

MET de tool “Perceelcalculator”

Bereken, **uitgaande van** de doorlaatbaarheid van de site en alle oppervlakten op volle grond als infiltratieoppervlakte, met behulp van de tool (neerslagmethode) **welk buffervolume moet worden voorzien**

<i>Te beheren volume</i>	10 m ³
<i>Ledigingstijd</i>	2 uur
<i>Duur van de problematische neerslag</i>	1 uur
<i>Overeenkomstig waterpeil:</i>	4 cm

Wat kan u concluderen uit de verkregen resultaten?

Het te beheren volume valt om twee belangrijke redenen veel lager uit dan in de eerste raming:

- De duur van de problematische regenbui bedraagt 1 uur met een in aanmerking genomen waterlaag van 39 mm (tegenover 60 mm)
- In de neerslagmethode wordt rekening gehouden met infiltratie

De in de tool in aanmerking genomen actieve oppervlakte is kleiner (385 m² tegenover 397 m²), wat ook gedeeltelijk het lagere volume verklaart. In dit geval is de impact echter beperkt.

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

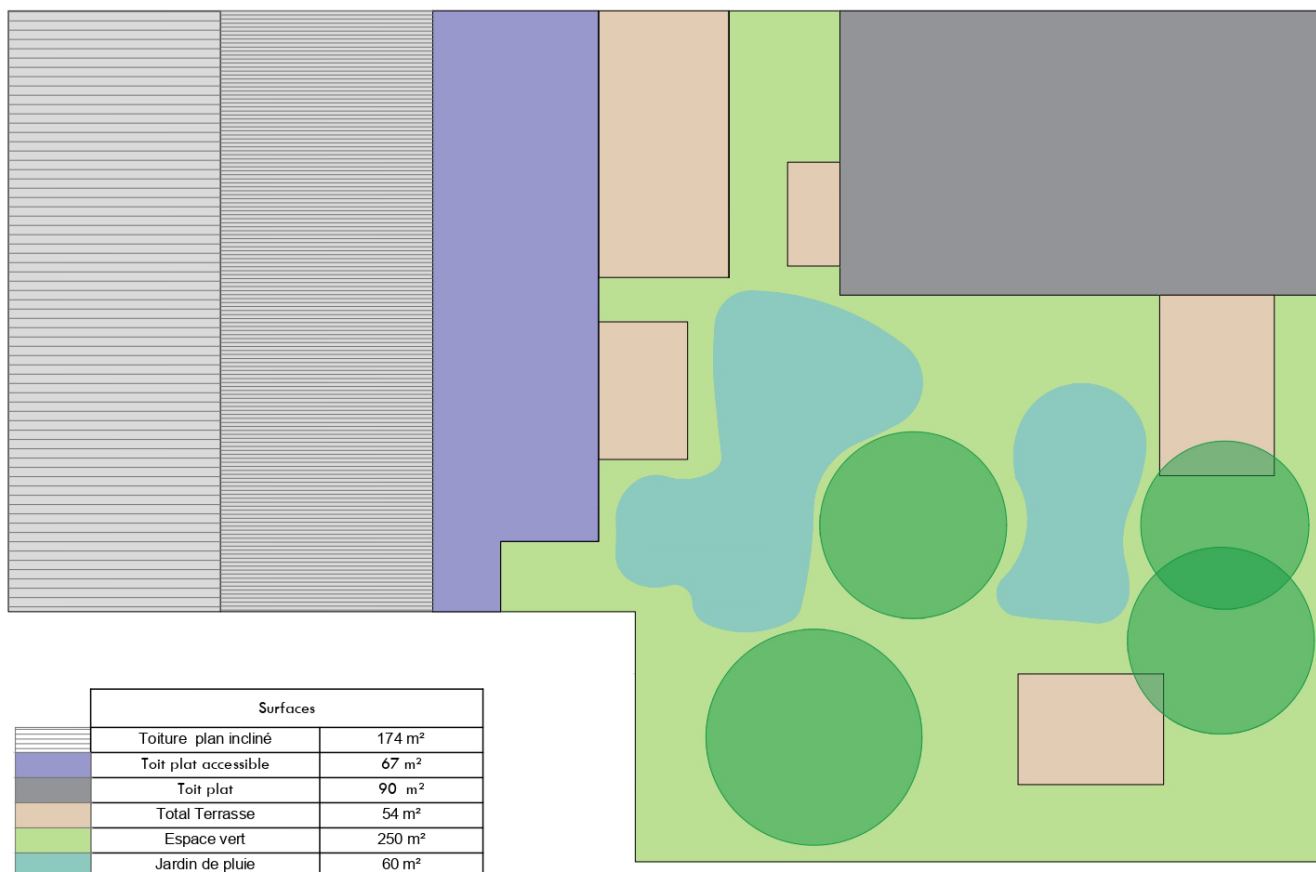
Welke oplossingen kunnen worden voorgesteld om het regenwater in zone 1 te beheren?

<i>Voorstellen</i>	<i>Voordelen</i>	<i>Nadelen / aandachtspunten</i>

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

Scenario 1: In de eerste plaats is het de bedoeling het regenwater op te vangen in regentuinen (60 m²) **buiten het wortelontwikkelingsgebied van de bomen**

Scenario 1

Bereken de diepte van de regentuinen volgens beide methodes: a) volumemethode en b) neerslagmethode

Methode	a) volumemethode	b) neerslagmethode
<i>Actieve oppervlakte [m²]</i>		
<i>Infiltratieoppervlakte [m²]</i>		
<i>Te beheren volume [m³]</i>		
<i>Ledigingstijd [u]</i>		
<i>Duur van de problematische neerslag [u]</i>		
<i>Diepte van de regentuinen [cm]</i>		

Becommentarieer de verkregen diepte van de regentuinen

Scenario 1

Bereken de diepte van de regentuinen volgens beide methodes: a) volumemethode en b) neerslagmethode

Methode	a) volumemethode	b) neerslagmethode
Actieve oppervlakte [m ²]	397	385
Infiltratieoppervlakte [m ²]	60	60
Te beheren volume [m ³]	24	18
Ledigingstijd [u]	$24 \cdot 1000 / 60 / 20 = \mathbf{20}$	15
Duur van de problematische neerslag [u]	-	5 tot 6 uur
Diepte van de regentuinen [cm]	$24 / 60 \cdot 100 = \mathbf{40}$	30

Becommentarieer de verkregen diepte van de regentuinen

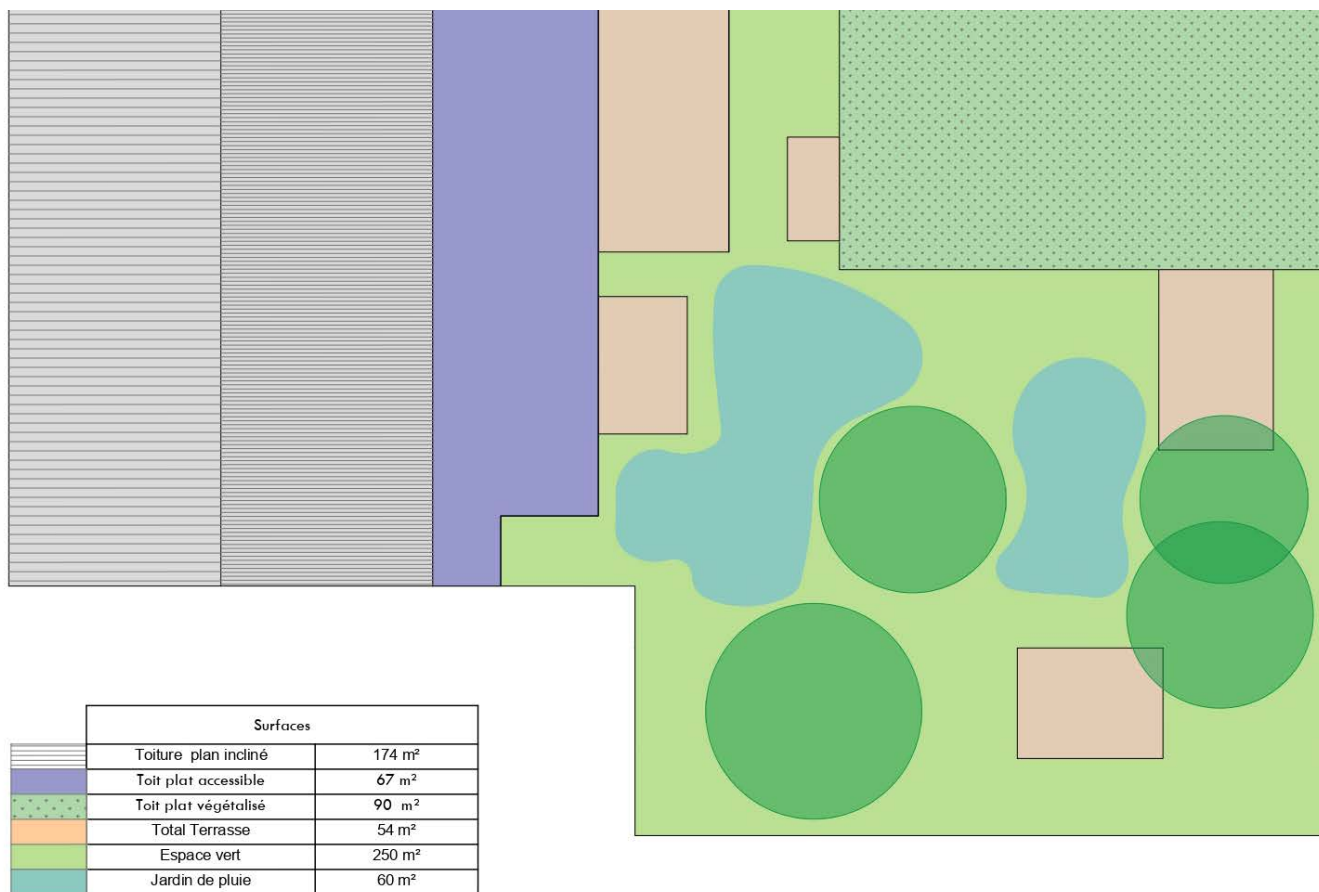
Hoewel de diepte relatief groot is, blijft deze haalbaar in een tuin van dit type; er wordt immers slechts een deel van de tuin gebruikt. Niettemin geniet het de voorkeur de infiltratieoppervlakte te vergroten om de diepte van de structuren en de verhouding (= 6) te beperken.

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

Scenario 2: Er wordt voorzien om op de loft een groendak in te richten.

Bereken, op basis van de in de vorige stap volgens de neerslagmethode verkregen resultaten, **de reductiecapaciteit (vermindering van neerslagafstroming) van het dak** op basis van de dikte van het substraat en leid daaruit **de vereiste diepte van de regentuinen** af.

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

Scenario 2

Bereken, op basis van de voor scenario 1 volgens de neerslagmethode verkregen resultaten, **de reductiecapaciteit (vermindering van neerslagafstroming) van het dak** op basis van de dikte van het substraat en leid daaruit de vereiste **diepte van de regentuinen af**.

Dikte van het substraat [cm]	Gereduceerd afstromingsvolume [m ³]	Diepte van de regentuinen [cm]
5 cm		
10 cm		
20 cm		
50 cm		

Becommentarieer:

Scenario 2

Bereken, op basis van de voor scenario 1 volgens de neerslagmethode verkregen resultaten, **de reductiecapaciteit (vermindering van neerslagafstroming)** op basis van de dikte van het substraat en leid daaruit de vereiste **diepte van de regentuinen** af.

Dikte van het substraat [cm]	Gereduceerd afstromingsvolume [m ³]	Diepte van de regentuinen [cm]
5 cm	$0,004 * 90 = \mathbf{0,36}$	$(18 - 0,36)/60 * 100 = \mathbf{29}$
10 cm	$0,008 * 90 = \mathbf{0,72}$	$(18 - 0,72)/60 * 100 = \mathbf{29}$
20 cm	$0,016 * 90 = \mathbf{1,44}$	$(18 - 1,44)/60 * 100 = \mathbf{28}$
50 cm	$0,032 * 90 = \mathbf{2,88}$	$(18 - 2,88)/60 * 100 = \mathbf{25}$

Becommentarieer:

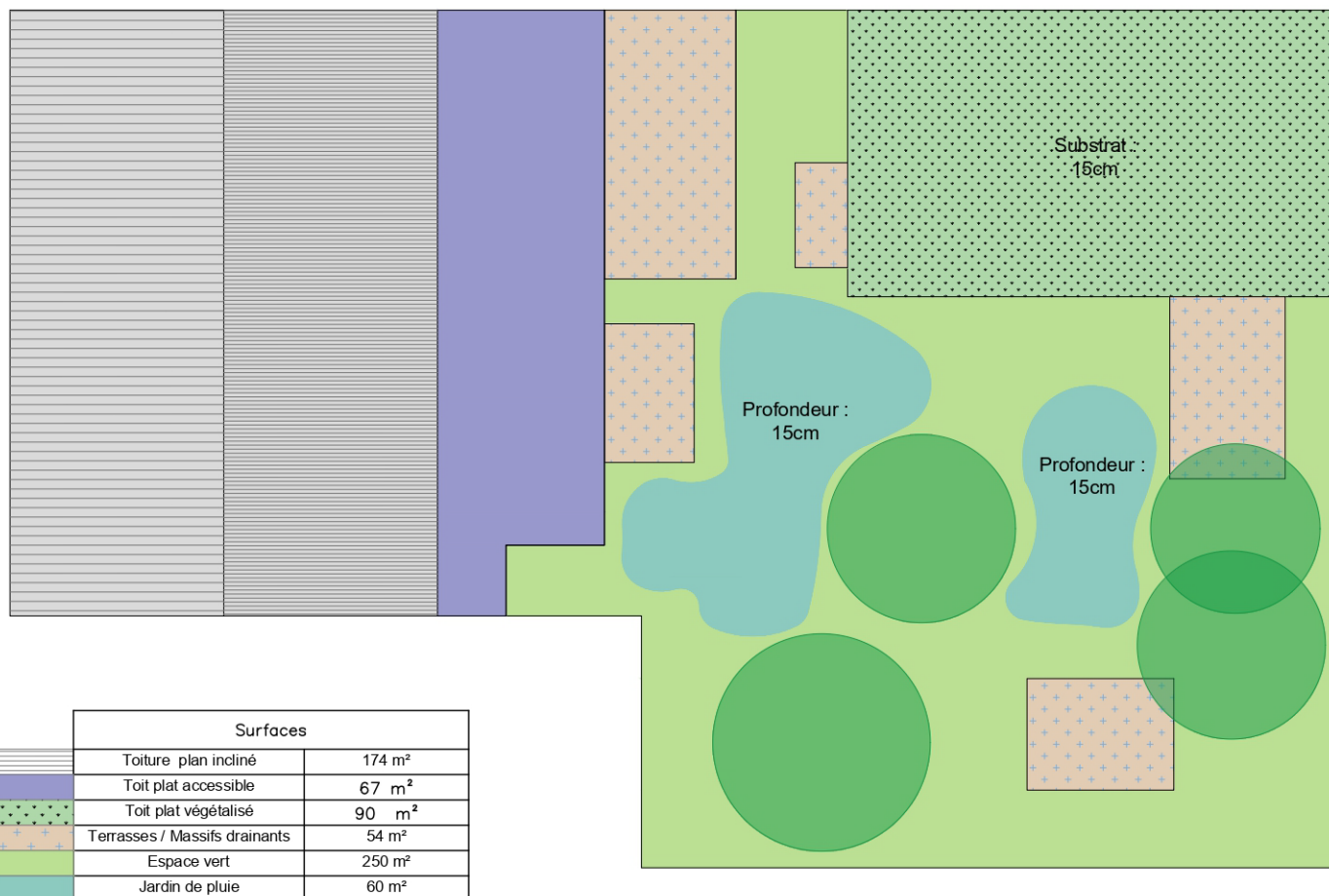
Alleen intensieve groendaken maken het mogelijk om de diepte van de regentuinen aanzienlijk te verminderen... Gezien de beschikbare ruimte in de tuin lijkt dit hier geen oplossing die de voorkeur geniet...

GEBOUWEN EN NAASTE OMGEVING – VOORDIMENSIONERING EN INRICHTINGEN

Scenario 3:

Wens om de diepte van de regentuinen te beperken tot 15 cm. Aanvullend op het groendak (15 cm substraat) worden er onder de terrassen draineermassieven toegevoegd. Dimensioneer deze draineermassieven.

Scenario 3:

Wens om de diepte van de regentuinen te beperken tot 15 cm. Aanvullend op het groendak (15 cm substraat) worden er onder de terrassen draineermassieven toegevoegd. Dimensioneer deze draineermassieven.

<i>Nieuwe infiltratieoppervlakte</i>		m^2
<i>Nieuw te beheren volume (GRWB-tool)</i>		m^3
<i>In de regentuinen opgeslagen volume</i>		m^3
<i>Door het groendak met 15 cm substraat gereduceerd afstromingsvolume</i>		m^3
<i>Diepte van de draineermassieven onder de terrassen</i>		cm

Scenario 3:

Wens om de diepte van de regentuinen te beperken tot 15 cm. Aanvullend op het groendak (15 cm substraat) worden er onder de terrassen draineermassieven toegevoegd. Dimensioneer deze draineermassieven.

<i>Nieuwe infiltratieoppervlakte</i>	$54 + 60 = \mathbf{114}$ m ²	
<i>Nieuw te beheren volume (GRWB-tool)</i>	$\mathbf{14}$ m ³	
<i>Volume opgeslagen in de regentuinen</i>	$0,15 * 60 = \mathbf{9}$ m ³	
<i>Door het groendak met 15 cm substraat gereduceerd afstromingsvolume</i>	$0,012 * 90 = \mathbf{1,08}$ m ³	
<i>Diepte van de draineermassieven onder de terrassen</i>	$(14-9-1,08)/54/0,3*100 = \mathbf{24}$ cm	

CASESTUDY 4: PERCEEL MET GROENE RUIMTE VOORZIEN VAN BOMEN

Bereken de kosten en beoordeel de voordelen van scenario 3

Kosten	Voordelen

Bereid een beknopte presentatie van je project voor

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

CASESTUDY'S

- ▶ Casestudy 1: Klein appartementsgebouw
- ▶ Casestudy 2: Uitbreiding van een eengezinswoning
- ▶ Casestudy 3: Woning met beperkte groene ruimte
- ▶ Casestudy 4: Perceel met groene ruimte voorzien van bomen
- ▶ **Casestudy 5: Perceel met meerdere beperkingen**
- ▶ Casestudy 6: Gerenoveerde woning met uitbreiding

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

Informatie over het project

- ▶ Renovatie van drie onbewoonbare en leegstaande gemeentegebouwen
- ▶ Grenzend aan andere (eveneens te beheren) woningen en een gemeenschappelijke tuin
- ▶ SV-aanvraag in behandeling

Source/bron : google maps

CASESTUDY 5: PERCEEL MET MEERDERE BEPERKINGEN

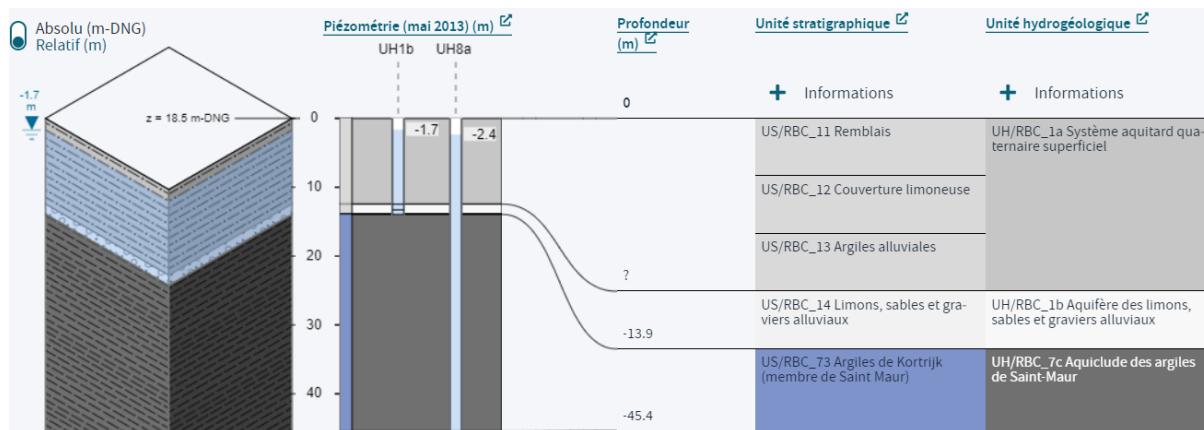
Hydrogeologische context

- ▶ Grondwaterspiegel < 4 m
- ▶ Klei van Kortrijk
- ▶ Gebied met middelgroot overstromingsgevaar

Infiltratie zeker mogelijk, maar (nog meer dan elders) noodzakelijk om de infiltratieoppervlakte te maximaliseren en de structuren zo dicht mogelijk aan de oppervlakte te realiseren!

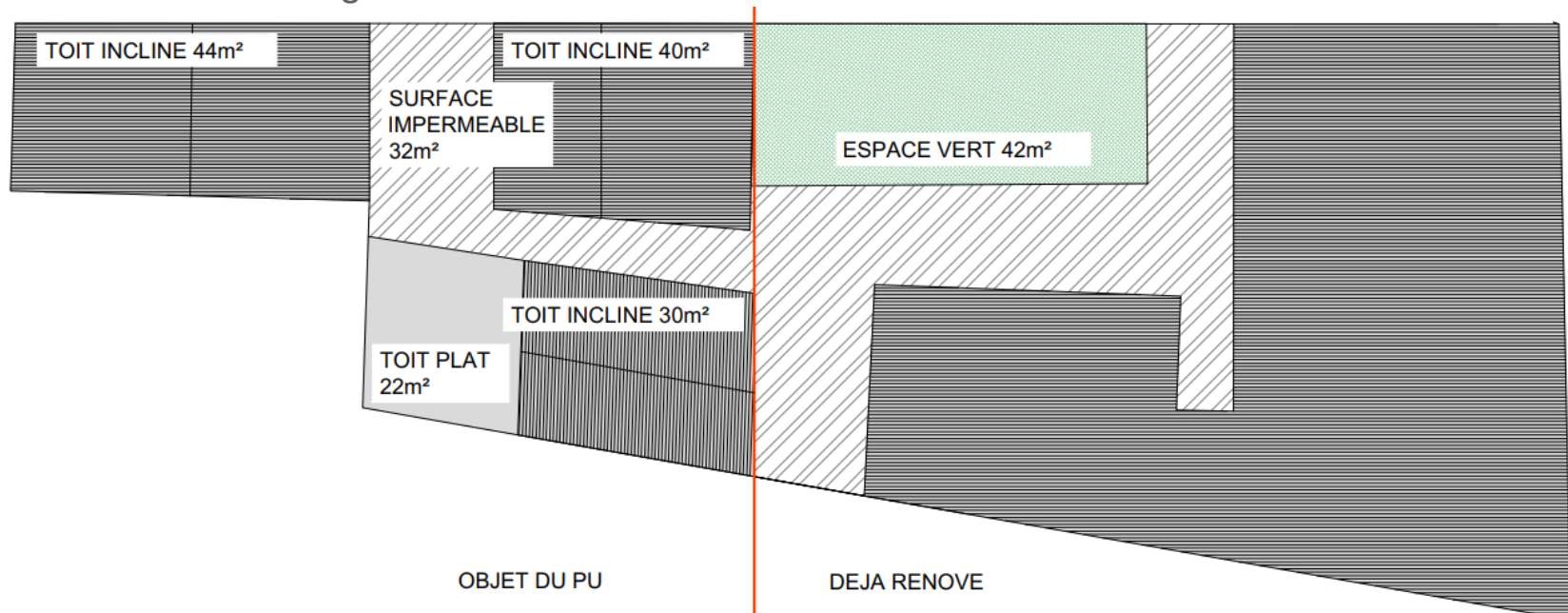

Dispositions réglementaires	 Inventaire sol : non repris		
Proximité d'éléments sensibles	 Hors zone de captage	 Hors zone de proximité d'eau de surface	 Hors zone naturelle

Stedenbouwkundige context

- ▶ Oppervlakten:
 - Oppervlakte van het perceel: 168 m²
 - Bebouwde oppervlakte: 136 m²
 - Ondoorlatende naaste omgeving: 32 m²
 - Oppervlakte op volle grond: 0 m² maar 42 m² op aangrenzend perceel (20 %)
- ▶ Geen helling, geen bomen, geen regenwatertank, aansluiting op de riolering
- ▶ Nutsleidingen?

Ambities en doelstellingen

- ▶ Geen MV > geen voorschriften (uitgezonderd bestek)
- ▶ Ambitie MV: Dakrenovatie met aanpassing van het wateropvangsysteem

Hergebruik van regenwater

- ▶ Verdere stappen...
 - Doelstelling 1: Infiltratie van gemiddelde regenbuien (8 mm) en overloop naar riolering
 - Doelstelling 2: Nullozing (TT100) van de overloop van de tank

Hergebruik van regenwater

- ▶ Volume:
 - Wettelijk minimum: $136 \text{ m}^2 \times 33 \text{ l/m}^2 \rightarrow 4,5 \text{ m}^3$
 - Optimaal: $241 \text{ m}^2 \times 50 \text{ l/m}^2 \rightarrow 6,8 \text{ m}^3$
- ▶ Toevoer
 - $2 \text{ l/m}^2.\text{dag} \rightarrow 272 \text{ l/dag}$
- ▶ Behoeften (wc's)
 - Mogelijkheid tot aansluiting van 2 of 3 appartementen voor 4 personen

Doelstelling 1: Infiltratie van gemiddelde regenbuien (8 mm)

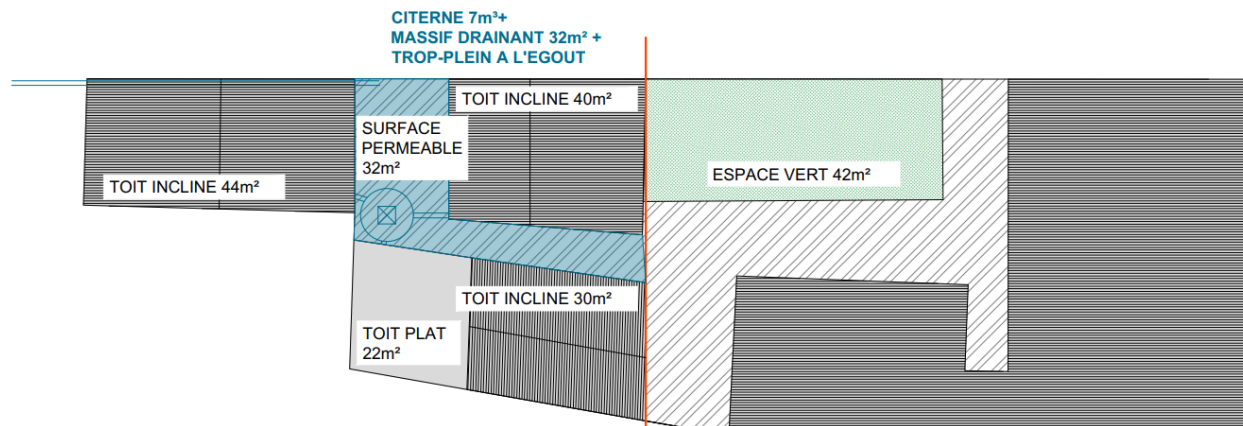
- ▶ Afvloeiingsoppervlakte: 168 m²

Te voorziene infiltratieoppervlakte

Minimaal: $168/10 = 16,8 \text{ m}^2$

Optimaal: $168/5 = 33,6 \text{ m}^2$

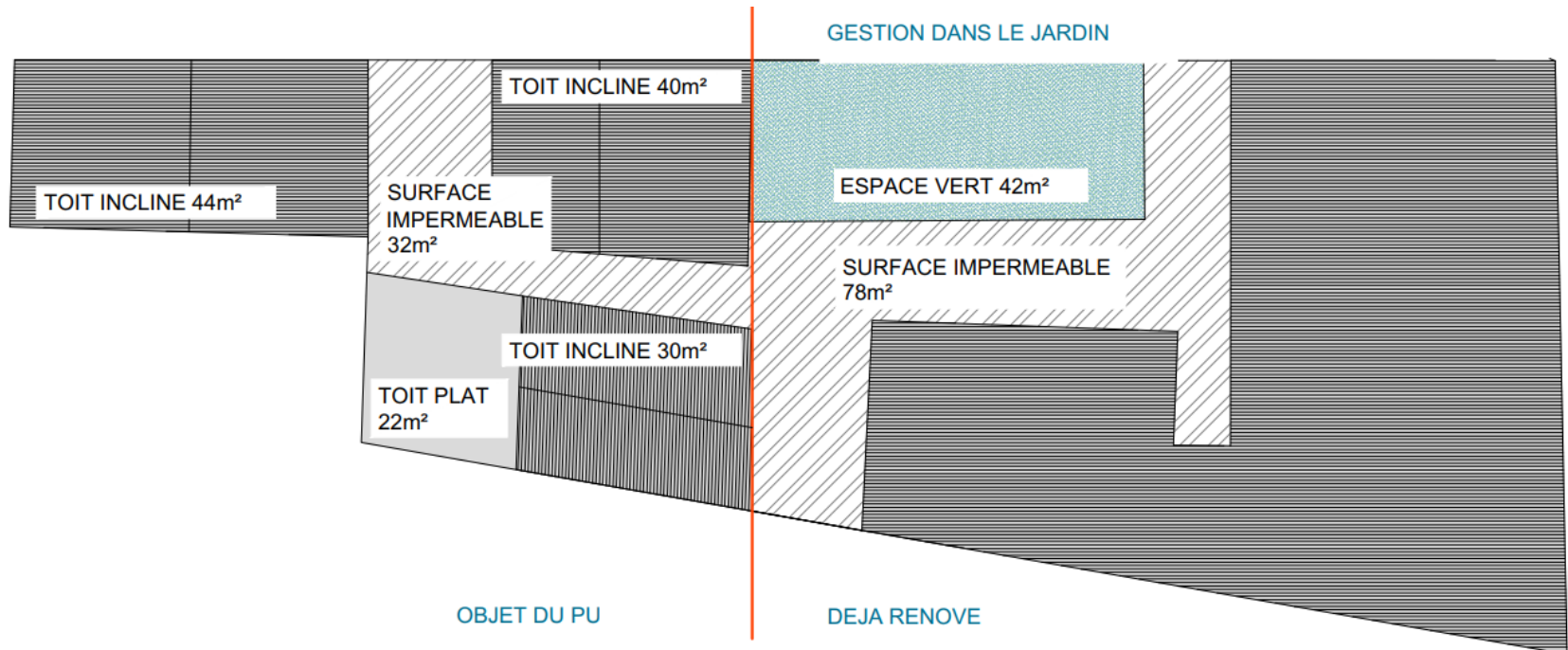
- ▶ Te beheren volume: $168 \text{ m}^2 \times 8 \text{ l/m}^2 \rightarrow 1,35 \text{ m}^3$
- ▶ Geen groene zone beschikbaar en beheer van de overloop van de ondergrondse tank
 - Draineermassief onder de gemineraliseerde verhardingen (32 m²) van $\pm 15 \text{ cm}$
 - Overloop naar de riolering

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 1

- ▶ Afvloeiingsoppervlakte: 168 m²
- ▶ Hypothese: K = 5 mm/u (kleigrond)
- ▶ Alleen beheer in de tuin (42 m²) van het aangrenzende perceel?
 - Technisch gezien moeilijk om er water naartoe te leiden
 - Gedeelde ruimte > denkoefening i.v.m. multifunctionaliteit

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 1

- ▶ Alleen beheer in de tuin (42 m²) van het aangrenzende perceel?

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 50 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

10 m³

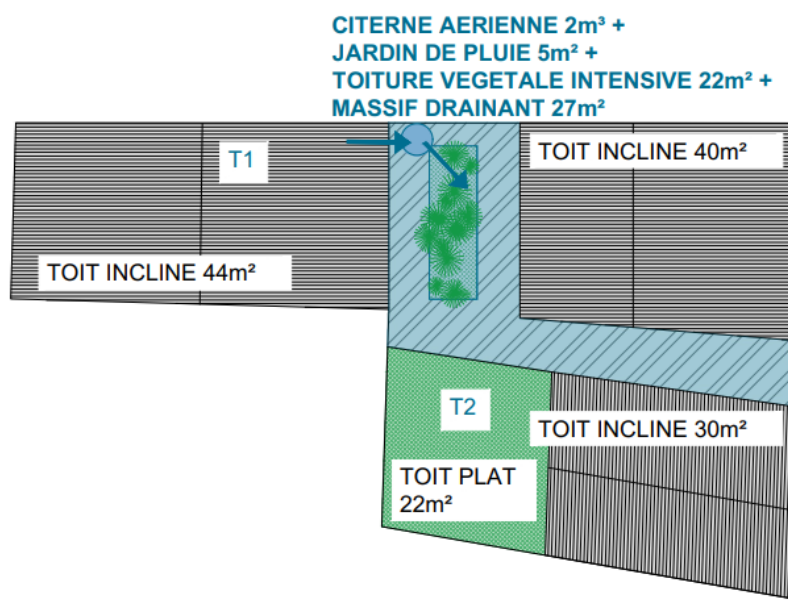
25 cm

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 2 – zone 1

- ▶ Dak T1 (44 m²)
 - Bovengrondse tank 2 m³
- ▶ Dak T2 (22 m²)
 - Intensief groendak 20 cm
- ▶ Regentuin (5 m²)
- ▶ Draineermassief (27 m²)

Source/bron : renatureBrussels

Source/bron : cuveShop

Source/bron : gamma

Source/bron : GBD

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 2 – zone 1

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 36 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Groendak: 0,35 m³
Regentuin: 1 m³
Massief: 5 m³

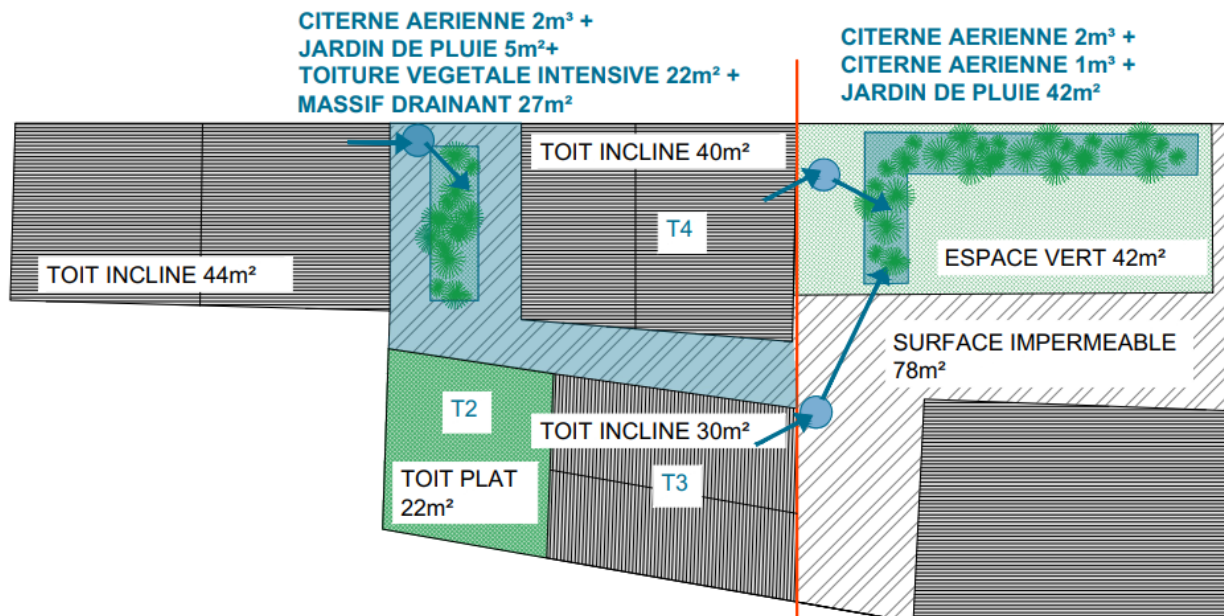
GD 20 cm
RT ± 20 cm
Massief ± 55 cm

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 2 – zone 2

- ▶ Dak T3 (30 m²)
 - Bovengrondse tank 1 m³
- ▶ Dak T4 (40 m²)
 - Bovengrondse tank 2 m³
- ▶ Regentuin (42 m²), bijvoorbeeld ingericht aan de rand van het perceel, voor gemiddelde regenbuien en de volledige oppervlakte voor de extreme regenbuien

Source/bron : cuveShop

Source/bron : wikipédia

Doelstelling 2: Nullozing – voorstel 2 – zone 2

1. Eenvoudige en multifunctionele structuur
2. Beheer aan de bron
3. Verhouding $aO_{inf}O$
4. Nullozing
5. Ledigingstijd = 16 uur
6. Voorkeur voor beplante zones

Source/bron : wikipédia

3 m³

± 8 cm

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING

CASESTUDY'S

- ▶ Casestudy 1: Klein appartementsgebouw
- ▶ Casestudy 2: Uitbreiding van een eengezinswoning
- ▶ Casestudy 3: Woning met beperkte groene ruimte
- ▶ Casestudy 4: Perceel met groene ruimte voorzien van bomen
- ▶ Casestudy 5: Perceel met meerdere beperkingen
- ▶ **Casestudy 6: Gerenoveerde woning met uitbreiding**

GEREALISEERDE VOORBEELDEN

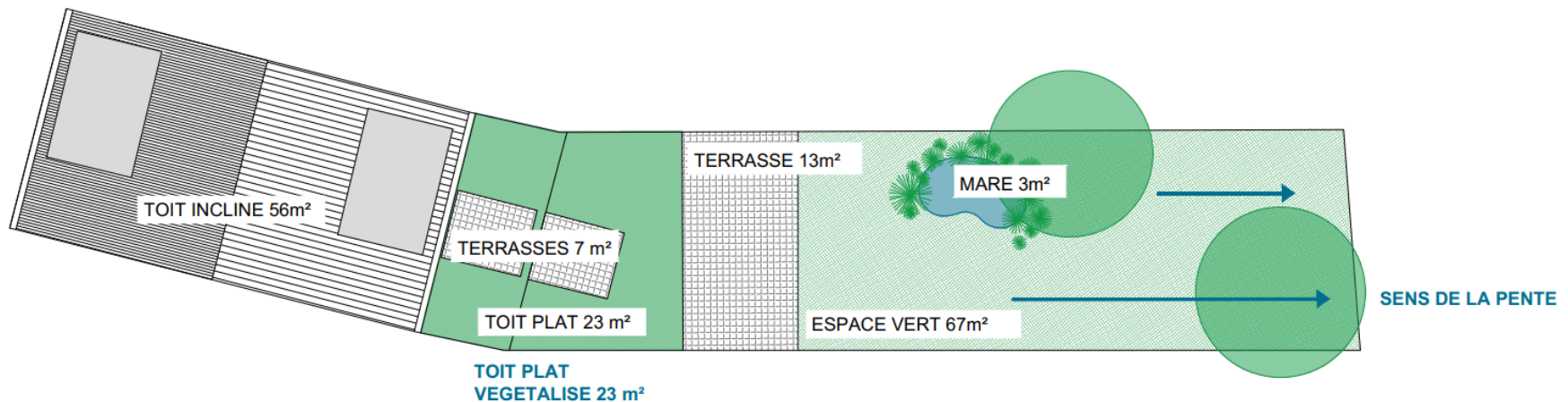

Stedenbouwkundige context

- ▶ Oppervlakten:
 - Oppervlakte van het perceel: 169 m²
 - Bebouwde oppervlakte: 86 m²
 - Doorlatende naaste omgeving: 13 m²
 - Vijver: 3 m²
 - Oppervlakte op volle grond: 67 m² (40 %)
- ▶ Helling naar het achterste deel van de tuin
- ▶ Aanwezigheid van 2 grote bomen
- ▶ Geen bestaande tank, aansluiting op de riolering

Source/bron : google maps

Ambities en doelstellingen

- Hypothese: uitbreidingsproject > 20 m²

Hergebruik van regenwater
+
“Nullozing” voor een TT100
(voor de uitbreiding)

- Doelstelling 1: Strikte naleving van de regelgeving → alleen beheer van de uitbreiding
- Doelstelling 2: Eveneens benutting van het bestaande achterste dakvlak
- Doelstelling 3: Benutting van het volledige project

DOEL1: wettelijk conforme regenwatertank

- ▶ Volume
 - Wettelijk minimum: $30 \text{ m}^2 \times 33 \text{ l/m}^2 \rightarrow 0,99 \text{ m}^3$
- ▶ Toevoer
 - $1,5 \text{ l/m}^2.\text{dag} \times 30 \text{ m}^2 \rightarrow 45 \text{ l/dag}$
- ▶ Behoeften (wc's)
 - Wc's: 4 personen en $25 \text{ l/persoon.dag} \rightarrow 100 \text{ l/dag}$

Het volume van de regenwatertank en de dagelijkse toevoer zijn relatief beperkt. Bijgevolg is de installatie van een systeem voor hergebruik met een ondergrondse regenwatertank en de aansluiting op de wc's van de woning niet gerechtvaardigd.

→ Semi-intensief groendak
→ Kleine bovengrondse regenwatertank voor bevoeiing

Source/bron : cuveShop

CASESTUDY 6: GERENOVEERDE WONING MET UITBREIDING

Beoordeel op basis van de cartografische tool Infiltrasoil van Leefmilieu Brussel de kenmerken van de site:

<https://geodata.environnement.brussels/client/infiltrasoil/home>

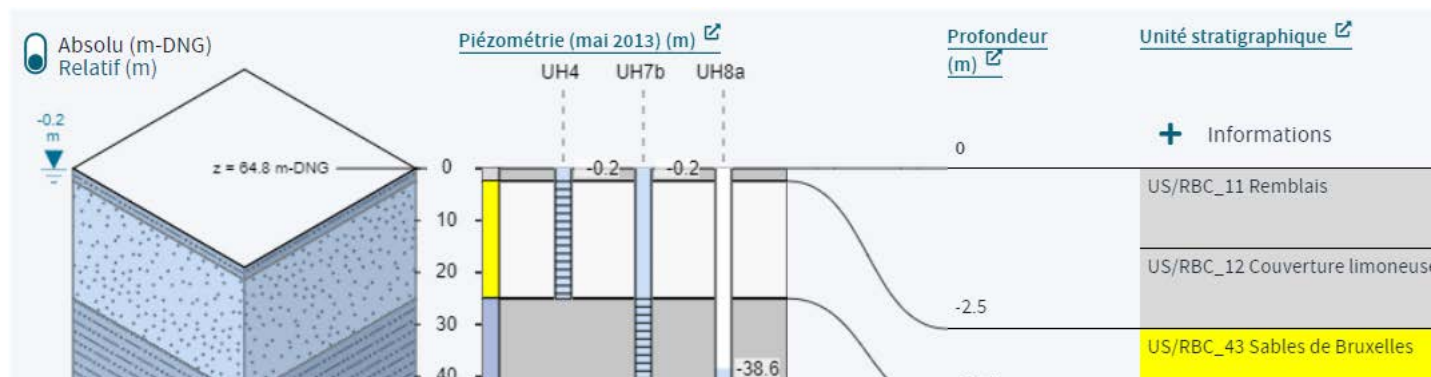
Adres: Sint-Pieterssteenweg 311 – Etterbeek

Kenmerk	Waarde	Geschikt voor infiltratie?
<i>Grondwaterdiepte</i>	- 0,2 m	Plaatsing van piëzometers
<i>Geologie</i>	Zand van Brussel	Ja
<i>Bodemtoestand</i>	Niet opgenomen in bodeminventaris	Ja
<i>Overstromingsgevaar</i>	Kleine kans	Ja
Bezetting van de grond		
<i>Oppervlakte op volle grond</i>	70 m²	Ja
<i>Actieve oppervlakte</i>	$(70) \cdot 0,2 + (56 + 7 + 23 + 13) \cdot 0,9 =$ 103 m²	
<i>Verhouding</i>	1,5	

Beschikbare gegevens op Infiltrasoil

Dispositions réglementaires	 Inventaire sol : non repris
Proximité d'éléments sensibles	 Hors zone de captage Hors zone de proximité d'eau de surface Hors zone naturelle
Hydrogéologie et risques d'inondation	 Nappe phréatique proche Voir analyse Risque d'inondation

Source/bron : infiltrasoil

ZONDER de tool “Perceelcalculator”

Bereken in een eerste benadering welk volume wordt gegenereerd door een regen met een terugkeertijd van honderd jaar van 4 uur op de volledige site.

*Te beheren
volume*

$$103 * 60 / 1000 = \mathbf{6} \text{ m}^3$$

Raam in een eerste benadering welke waterlaag moet worden beheerd, uitgedrukt in cm water/m² doorlatende oppervlakte.

*Te beheren
waterlaag*

$$6 / 70 * 100 = \mathbf{9} \text{ cm water/m}^2$$

Becommentarieer de verkregen waarde

Het waterpeil is redelijk MAAR dat is ervan uitgaande dat de volledige tuin gebruikt wordt ...

MET de tool “Perceelcalculator”

Bereken, **uitgaande van i)** een doorlaatbaarheid van 10 mm/u, **ii)** alle oppervlakten op volle grond als infiltratieoppervlakte, met behulp van de tool (neerslagmethode) **welk buffervolume moet worden voorzien**

<i>Te beheren volume</i>	3 m ³
<i>Ledigingstijd</i>	5 uur
<i>Duur van de problematische neerslag</i>	2 uur
<i>Overeenkomstig waterpeil</i>	5 cm

Wat kan u concluderen uit de verkregen resultaten?

Het te beheren volume valt om twee belangrijke redenen veel lager uit dan in de eerste raming:

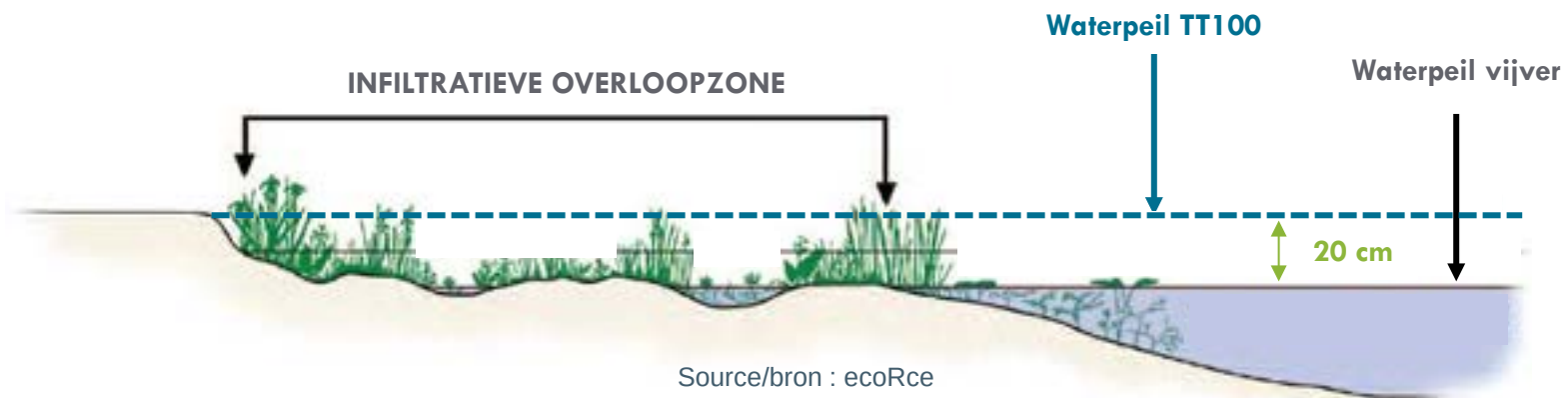
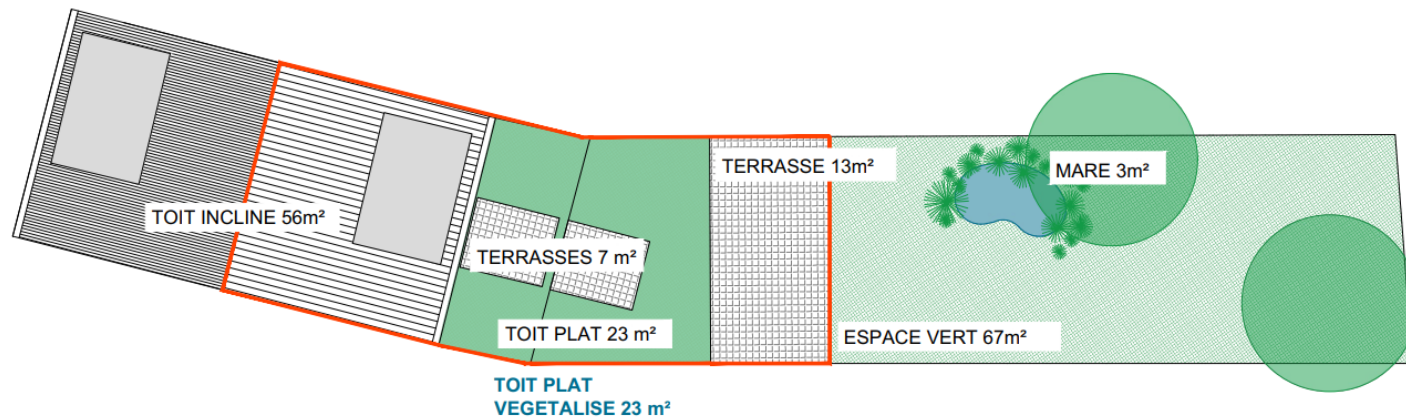
- De duur van de problematische regenbui bedraagt 2 uur met een in aanmerking genomen waterlaag van 48 mm (tegenover 60 mm)
- In de neerslagmethode wordt rekening gehouden met infiltratie

De in de tool in aanmerking genomen actieve oppervlakte is kleiner (99 m² tegenover 103 m²), wat ook gedeeltelijk het lagere volume verklaart. In dit geval is de impact echter beperkt.

CASESTUDY 6: GERENOVEERDE WONING MET UITBREIDING

1) Wens om wegens technische redenen in eerste instantie de ondoorlatende oppervlakken te beheren, **uitgezonderd** het naar de straat gerichte vlak van het hellend dak, in een infiltratieve overloopzone rondom de vijver. Bereken de **oppervlakte van de infiltratieve overloopzone** met het oog op een maximale diepte geïntegreerd in de tuin (20 cm).

1) Wens om wegens technische redenen in eerste instantie de ondoorlatende oppervlakken te beheren, uitgezonderd het naar de straat gerichte vlak van het hellend dak, in een infiltratieve overloopzone rondom de vijver. Bereken de oppervlakte van de infiltratieve overloopzone met het oog op een maximale diepte geïntegreerd in de tuin (20 cm).

Afvloeiingsoppervlakte [m²]

99 – 56/2 = 71

Bepaal d.m.v. iteratief proces in de tool “Perceelcalculator” de vereiste oppervlakte van de infiltratieve overloopzone (infiltratieoppervlakte).

Oppervlakte van de infiltratieve overloopzone [m²]

18

Te beheren volume [m³]

3,6

Ledigingstijd [u]

20

Duur van de problematische neerslag [u]

6.30 tot 8 uur

CASESTUDY 6: GERENOVEERDE WONING MET UITBREIDING

2) Er wordt op een gedeelte van het platte dak (23 m^2) een groendakinrichting voorzien. **Bereken de reductiecapaciteit (vermindering van neerslagafstroming) van het dak** op basis van de dikte van het substraat en leid daaruit de uiteindelijk vereiste diepte van de infiltratieve overloopzone af.

Dikte van het substraat	Hoogte opgenomen waterlaag
5 cm	4 mm
10 cm	8 mm
15 cm	12 mm
20 cm	16 mm
30 cm	22 mm
50 cm	32 mm

CASESTUDY 6: GERENOVEERDE WONING MET UITBREIDING

2) Er wordt op een gedeelte van het platte dak (23 m^2) een groendakinrichting voorzien. **Bereken de reductiecapaciteit (vermindering van neerslagafstroming) van het dak** op basis van de dikte van het substraat en leid daaruit de uiteindelijk vereiste diepte van de infiltratieve overloopzone af.

Dikte van het substraat [cm]	Gereduceerd afstromings-volume [m^3]	Diepte van de infiltratieve overloopzone [cm]
5 cm	$0,004 * 23 = \mathbf{0,09}$	$(3,6 - 0,09)/18*100 = \mathbf{20}$
10 cm	$0,008 * 23 = \mathbf{0,18}$	$(3,6 - 0,18)/18*100 = \mathbf{19}$
15 cm	$0,012 * 23 = \mathbf{0,28}$	$(3,6 - 0,28)/18*100 = \mathbf{19}$
20 cm	$0,016 * 23 = \mathbf{0,37}$	$(3,6 - 0,37)/18*100 = \mathbf{18}$
30 cm	$0,022 * 23 = \mathbf{0,61}$	$(3,6 - 0,61)/18*100 = \mathbf{17}$
50 cm	$0,032 * 23 = \mathbf{0,74}$	$(3,6 - 0,74)/18*100 = \mathbf{16}$

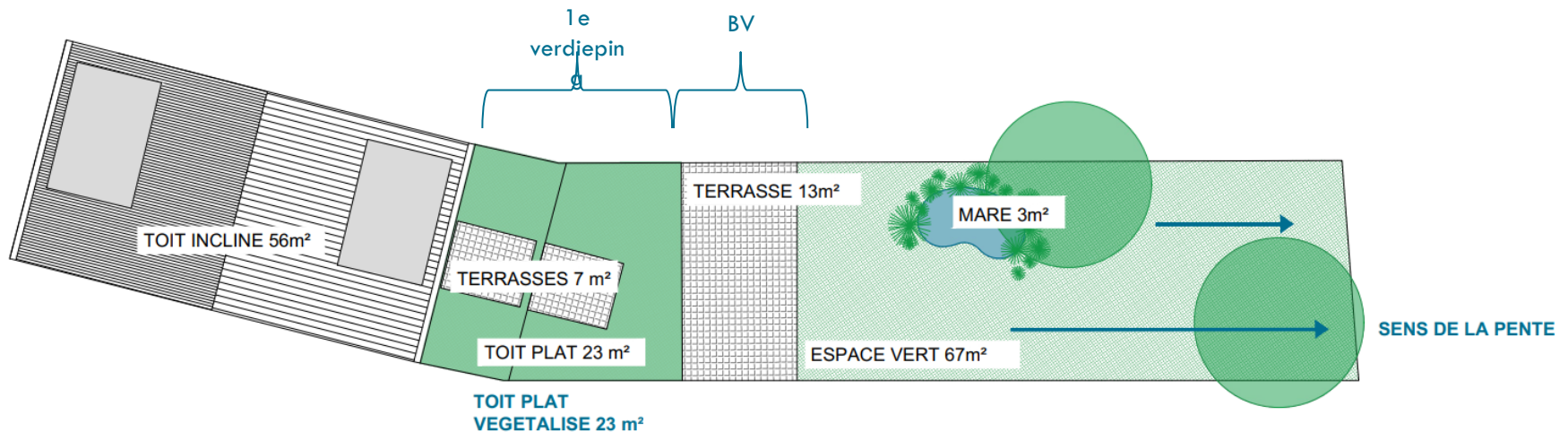
Becommenterieer:

Alleen intensieve groendaken maken het mogelijk om de diepte van de infiltratieve overloopzone aanzienlijk te verminderen... Gezien de beschikbare ruimte in de tuin lijkt dit hier geen oplossing die de voorkeur geniet...

CASESTUDY 6: GERENOVEERDE WONING MET UITBREIDING

3) Wens om de diepte van de infiltratieve overloopzone te beperken tot 10 cm. Dimensioneer een draineermassief onder het terras van de BV (13 m²) om deze doelstelling te realiseren.

CASESTUDY 6: GERENOVEERDE WONING MET UITBREIDING

3) Wens om de diepte van de infiltratieve overloopzone te beperken tot 10 cm. Dimensioneer een draineermassief onder het terras van de BV (13 m²) om deze doelstelling te realiseren.

<i>Nieuwe infiltratieoppervlakte</i>	$18 + 13 = \mathbf{31}$ m ²	
<i>Nieuw te beheren volume (GRWB-tool)</i>	$\mathbf{2,9}$ m ³	
<i>In de infiltratieve overloopzone opgeslagen volume</i>	$0,10 * 18 = \mathbf{1,8}$ m ³	
<i>Door het groendak met 10 cm substraat gereduceerd afstromingsvolume</i>	$0,008 * 23 = \mathbf{0,18}$ m ³	
<i>Diepte van het draineermassief onder het terras</i>	$(2,9 - 1,8 - 0,18)/13/0,3*100 = \mathbf{24}$ cm	

TOE TE PASSEN METHODE / BENADERING
CASESTUDY'S
VOORBEELDEN

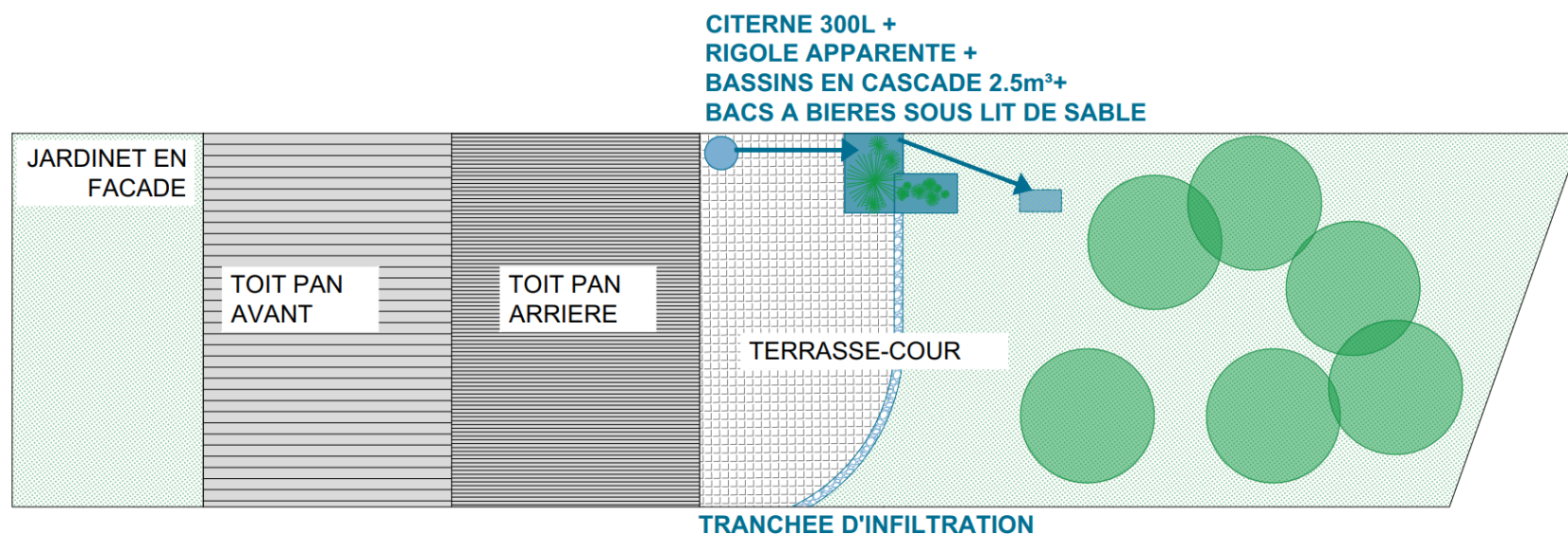

In het begin ...

- Ondergrondse tank? Infiltratie? ...

Geselecteerde oplossing ...

Beheer van het terraswater

- Draineergreppel

Beheer van het dakwater

- Van het idee...

Source/bron : ACD

Beheer van het dakwater

- ... naar de werkelijkheid

Source/bron : ACD

Beheer van het dakwater

Source/bron : ACD

Wilde flora en fauna

- ▶ 2 tanks van 800 l voor de benutting van 60 m² dakoppervlakte en gebruik in de tuin en de wc
- ▶ Infiltratie van de overloop in een infiltratiegreppel
- ▶ Buitenbad

Source/bron : DVH

Opleiding Duurzame Gebouwen

- ▶ Beheer van het regenwater op het perceel en in de openbare ruimte

Seminarie Milieuvergunningen en regenwaterbeheer

- ▶ Presentatie

Technische watermiddagen

- ▶ Presentaties en video's

FAQ's over water

- ▶ FAQ's

Cartografische applicaties

- ▶ Kaartenatlas van Leefmilieu Brussel
- ▶ Infiltrasoil
- ▶ BruggeoTool

Pierre WILLEM

Projectingenieur – Facilitator Water

☎ + 32 4 226 91 60

✉ facilitator.water@leefmilieu.brussels

écorce
INGÉNIERIE & CONSULTANCE

BEDANKT VOOR UW
AANDACHT

